



ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ-СКОПЈЕ

Одделение за социјална медицина

**АНАЛИЗА НА ЗДРАВСТВЕНАТА СОСТОЈБА И ЗДРАВСТВЕНАТА
ЗАШТИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО ОД СКОПСКИОТ РЕГИОН ЗА 2021
ГОДИНА**



Скопје, декември, 2022

ЈЗУ ЦЕНТАР ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ – СКОПЈЕ

ДИРЕКТОР:

Д-р. спец. Бесим Зекири

Уредник:

Доц. д-р сци. Валентина Симоновска

Автор:

Д-р Билјана Цекова

лекар на специјализација по Социјална медицина и јавно здравје

Обработка на податоци:

Одделение за Социјална медицина

Информатичка обработка:

Одделение за Социјална медицина

СОДРЖИНА

1. Вовед.....	5
2. Цел.....	6
3. Материјали и метод на работа.....	7
4. Резултати.....	8
4.1. Демографски карактеристики	
4.1.1. Популациони карактеристики.....	8
4.1.2. Витални карактеристики.....	14
4.2. Здравствена состојба на населението.....	21
4.2.1 Морбидитет регистриран во амбулантно-поликлиничка дејност во Скопскиот регион за 2021 година.....	21
4.2.1.1 Дејност општа медицина.....	21
4.2.1.2 Дејност здравствена заштита на деца.....	26
4.2.1.3 Дејност здравствена заштита на училишни деца и младина.....	31
4.2.1.4 Дејност здравствена заштита на жени.....	36
4.2.1.5 Дејност заштита и лекување на устата и забите.....	40
4.2.2 Морбидитет и леталитет регистриран во болничка дејност во Скопскиот регион за 2021 година.....	43
5. Заклучоци.....	58
6. Предлог мерки.....	62
7. Референци.....	63

ПРЕДГОВОР

Одделението за социјална медицина при Центарот за јавно здравје – Скопје, врз основа на обврските кои произлегуваат од Закон за здравствена заштита, Законот за јавно здравје, Националната годишна програма за јавно здравје и Законот за евиденции во областа на здравството, ги прибира и обработува здравствено-статистичките податоци од сите здравствени установи на подрачјето.

Според Законот, водењето на евиденциите е составен дел на медицинска стручна работа, а за потполноста и точноста на податоците одговорни се здравствените работници кои ги запишуваат.

Со постојаниот здравствено-статистички систем се обезбедуваат податоци за навремено и потполно информирање на органите на општествено-политичките заедници и здравствените установи.

Здравствено-статистичките податоци кои се прибираат во Центарот за јавно здравје-Скопје, сами по себе не се крајна цел на статистиката, но претставуваат инструмент за правилно одлучување. Со прибирањето, обработката и прикажувањето на здравствено - статистичките податоци, Центарот за јавно здравје–Скопје обезбедува информации кои треба да послужат за поадекватно организирање и спроведување на здравствената заштита, за планирање на развој и за евалуација на работата на здравствените установи.

1. ВОВЕД

Здравствената заштита претставува работа на чување и унапредување на здравјето, заштита од болест и спречување на заболување, рано откривање на болест, лечење и рехабилитација на заболените и повредените (СЗО, 1957, Комитет на експерти).

Основата на ефикасен систем на здравствена заштита е задоволување на здравствените потреби и барања на населението и подобрување на здравствена состојба.

Мерките за следење и подобрување на квалитетот на исхраната, водата за пиење, хигиенските услови во животната и работната средина, едукација и подигнување на свеста и здравствената култура, унапредување на меѓучовечките односи и воопшто стилот на живеење, се исто така значајни во секојдневното спроведување на мерките за здравствена заштита и подобрување на здравствената состојба на населението.¹

Социјалната медицина и јавно здравје имаат пристап во опсервацијата на здравјето не само на поединците, туку и за здравјето на групите и заедницата, како резултат на интеракција на поединците со социјалната средина.²

Цел на јавно-здравствените активности е да се подобри здравјето, односно здравствената состојба на населението, додека медицината главно се фокусира на лекување на болести кај одделни поединци. Успехот на јавното здравје зависи од почитувањето на основните правила за правичност, партнерство и социјална правда, како и од мобилизација на локални, национални и меѓународни ресурси.³

Континуираниот раст на хроничните незаразни болести е релевантен елемент за водење на политиките за јавно здравје. Неопходно е да се развие концептот на благосостојба за да се делува на позитивен поглед кон здравјето и здравствената состојба.⁴ Нискиот социо-економски статус има значително постојано влијание врз морталитетот и морбидитетот. Социјалните и економските недостатоци се поврзани со

¹ Анализа одбраних показатаеља здравственог стања становништва Београда за 2009 годину. Градски завод за јавно здравље – Београд, октобар, 2010.

² Svalastog, A. L., Donev, D., Jahren Kristoffersen, N., Gajović, S. (2017). Concepts and definitions of health and health-related values in the knowledge landscapes of the digital society. *Croatian medical journal*. 58(6): 431–435. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5778676/>

³ Schmitt N., Schmitt J. (2008) Definition of Public Health. In: Kirch W. (eds) *Encyclopedia of Public Health*. Springer. https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-1-4020-5614-7_723

⁴ Santoro-Lamelas, V. (2016). Public health in the health-disease continuum: an analysis from a professional perspective. *Revista de salud publica (Bogota, Colombia)*. 18(4):530-542. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28453059/>

здравствените нееднаквости во однос на пристапот до неа, зголемен ризик од инциденти од хронични незаразни болести и рана смрт. Овие наоди укажуваат на потребата од стратегии и истражувања за јавно здравје за да се решат разликите во социо-економскиот статус меѓу поединците.⁵

Тековната криза може да предизвика трансформација во начинот на кој светот управува со напорите за превенција, подготвеност и одговор на здравствената безбедност.⁶ Потребни се активности засновани на употреба на современи информатички и комуникациски технологии, а исто така и можност за конструктивни интеракции на здравствениот центар со различни социјални и други институции. Важна е улогата на владините иницијативи насочени кон спречување на хроничните незаразните болести, вклучително и зголемување на мотивацијата на населението да се придржува кон здрав начин на живот.⁷

2. ЦЕЛ

Анализата има за цел:

- ❖ Процена на здравствената состојба на населението од Скопскиот регион за 2021 година, а врз основа на законски прописи тие претставуваат официјални службени податоци;
- ❖ Да овозможи увид во демографските карактеристики на населението согласно пописот 2021 година
- ❖ Да се детектираат приоритетните јавно-здравствени проблеми кај населението и да се истакне нивното значење, со цел да се овозможи аналитички увид на здравствената состојба.

⁵ Lago – Penas, S., Rivera, B., Cantarero, D., Casal, B., Pascual, M., Blazquez – Fernandez, C., Reyes, F. (2020). The impact of socioeconomic position on non-communicable diseases: what do we know about it?. *SAGE journals*. 141(3):158-176. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32449467/>

⁶ Duff, H. J., Liu, A., Saavedra, J., Batycki, N.J., Morancy, K., Stocking, B., Gostin, O.L., Galea, S., Bertozzi, S., Zuniga, M.J., Alberto-Banatin, C., Dansua, A.S., Del Rio, C., Kulzhanov, M., Lee, K., Scaglia, G., Shahpar, C., Ullmann, J.A., Hoffman, S.J., Weinstein, M., Szapocznik, J. (2021). A global public health convention for the 21st century. *THE LANCET, Public Health*. E428-E433. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(21\)00070-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00070-0/fulltext)

⁷ Zhelezova, P.V., Mingazova, E.N. (2021). Public health and medical prevention centers in modern conditions of non-infectious and infectious risks. *"Problemy Sotsialnoi Gig Zdravookhranennii i Istorii Meditsiny "[jour]*. 582-587. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34327926/>

3. МАТЕРИЈАЛИ И МЕТОД НА РАБОТА

Основни извори на податоците објавени во оваа анализа се: збирните периодични тримесечни извештаи за утврдените заболувања и работата во вонболничка здравствена и индивидуланите извештаи за стационарно лекувано лице од болничка здравствена заштита пропишани во Законот за евиденции од областа на здравството.

Овие извештаи здравствените установи ги изготвуваат врз основа на дневната евиденција за извршената работа и тековната евиденција за заболувањата и состојбите.

Изготвувањето на Анализата за здравствената состојба и здравствена заштита на населението од Скопскиот регион за 2021 година е во согласност со предложената Национална годишна програма за јавно здравје во Република С. Македонија за 2021 година и претставува дел од континуираните програмски задачи на Одделението за социјална медицина во Центарот за јавно здравје-Скопје.

Користен е статистичко информативен метод на работа со кој статистичките показатели се прикажани како релативни односи изразени во проценти или стапки. Приказите на здравствената заштита и здравствената состојба дадени се по видови на здравствени дејности. Регистрираниот морбидитет е според Меѓународната статистичка класификација на болести и сродни состојби – МКБ – 10.

Прибраните податоци се обработуваат со примена на утврдена и единствена методологија, што овозможува нивно споредување во подолг временски период.

Во Анализата податоците се групирани и прикажани во неколку поглавја кои се однесуваат на:

- Демографските (популациони и витални) карактеристики на населението обработени согласно пописот 2021 година;
- Регистриран морбидитет во дејност општа медицина;
- Регистриран морбидитет во дејност здравствена заштита на деца;
- Регистриран морбидитет во дејност здравствена заштита на училишни деца и младина;
- Регистриран морбидитет во дејност здравствена заштита на жени;
- Регистриран морбидитет во дејност заштита и лекување на устата и забите;
- Регистриран морбидитет и морталитет во болничка дејност .

4. РЕЗУЛТАТИ

4.1. ДЕМОГРАФСКИ КАРАКТЕРИСТИКИ

4.1.1. ПОПУЛАЦИОНИ КАРАКТЕРИСТИКИ

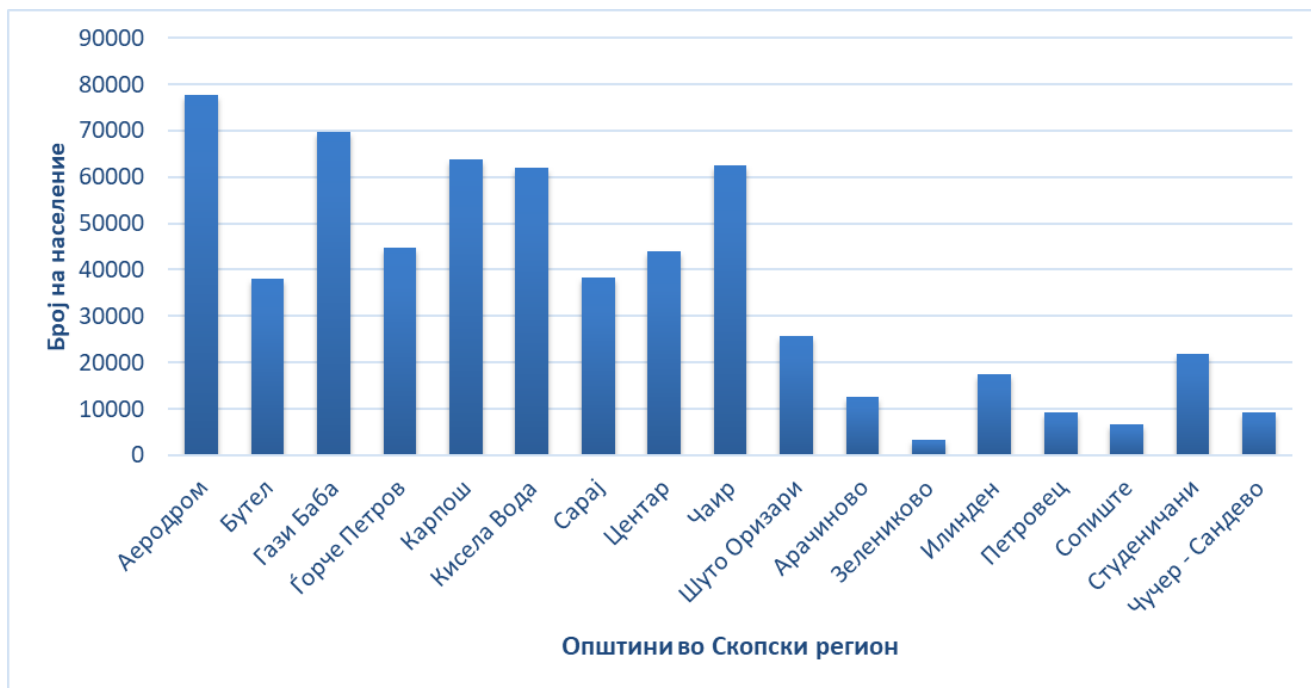
Согласно Пописот на населението во Скопскиот регион во 2021 година живеат вкупно 607.007 жители, од нив 48.9% се мажи, а 51,1% се жени. Со најголем број жители е општината Аеродром и сочинува 12,8% од вкупното население. Општина со најмал број жители е Зелениково и во вкупното население на подрачјето учествува со 0,5%. (Табела 1, дијаграм 1 и дијаграм 2 во прилог).

Табела.1 Население во Скопје и Скопскиот регион согласно Попис 2021 година

	Општина	ВКУПНО	Мажи	Жени
1	Аеродром	77735	37153	40582
2	Бутел	37968	18738	19230
3	Гази Баба	69626	34465	35161
4	Ѓорче Петров	44844	22005	22839
5	Карпош	63760	30127	33633
6	Кисела Вода	61965	29961	32004
7	Сарај	38399	19419	18980
8	Центар	43893	20389	23504
9	Чаир	62586	31032	31554
10	Шуто Оризари	25726	12958	12768
СКОПЈЕ		526502	256247	270255
11	Арачиново	12676	6557	6119
12	Зелениково	3361	1738	1623
13	Илинден	17435	8776	8659
14	Петровец	9150	4613	4537
15	Сопиште	6713	3423	3290
16	Студеничани	21970	11245	10725
17	Чучер - Сандево	9200	4731	4469
СКОПСКИ РЕГИОН		607007	297330	309677

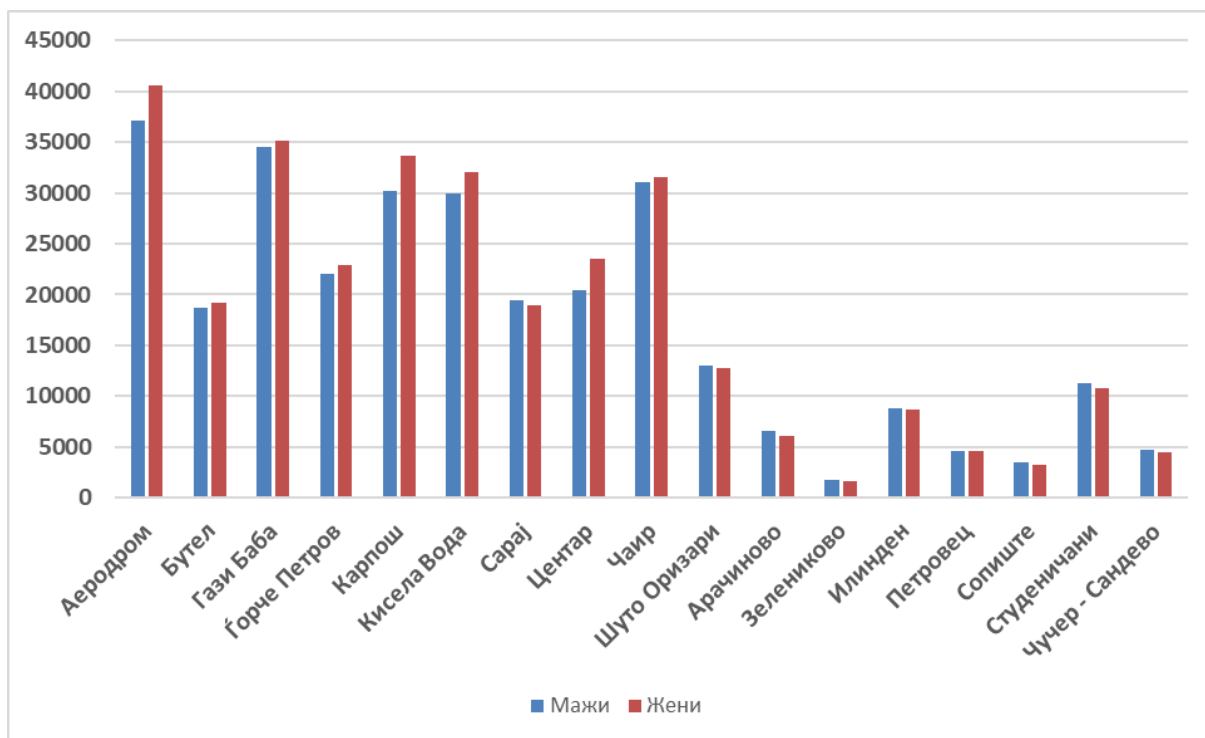
Извор на податоци: Државен завод за статистика на Р.Северна Македонија

Дијаграм 1. Графички приказ на населението во Скопскиот регион прикажано по општини поединечно во 2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Дијаграм 2. Дистрибуција на населението во Скопскиот регион по пол и општини во 2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Во поглед на старосната структура, учеството на младо население од 0-14 години е 18,6% во Скопскиот регион и 17,9% во општините од град Скопје. Старото население 65 и повеќе години чини 16,7% учество во Скопскиот регион. Највисок процент на младо население бележат општините Студеничани (29,8%) и Арачиново (27,2%), а најниско учество е регистрирано во општините Ѓорче Петров (14,9%) и Центар (15,0%).

Состојбата со старото население е таква што оваа субпопулација бележи вкупно учество од 17,3% во општините од Скопје. Анализирани поединечно по општини, највисок процент завземаат општините Центар (23,0%) и Аеродром (20,3%), додека најниско учество имаат општините Арачиново (6,8%) и Студеничани (6,9%). (Табела 2 во прилог).

Табела 2. Учество на младо (0-14 години) и на старо (65 и повеќе години) население (во %) во вкупното население по општини, поодделно, според Попис на население 2021 година

	Општина	Вкупно население	0-14 години (%)	65 и повеќе години (%)
1	Аеродром	77735	16.1	20.3
2	Бутел	37968	18.6	16.2
3	Гази Баба	69626	17.0	18.0
4	Ѓорче Петров	44844	14.9	19.6
5	Карпош	63760	15.6	20.2
6	Кисела Вода	61965	15.1	19.5
7	Сарај	38399	25.0	8.6
8	Центар	43893	15.0	23.0
9	Чаир	62586	22.6	11.7
10	Шуто Оризари	25726	26.2	7.9
	СКОПЈЕ	526502	17.9	17.3
11	Арачиново	12676	27.2	6.8
12	Зелениково	3361	17.1	17.1
13	Илинден	17435	16.5	18.1
14	Петровец	9150	20.4	16.4
15	Сопиште	6713	20.4	16.0
16	Студеничани	21970	29.8	6.9
17	Чучер - Сандево	9200	18.0	17.6
	СКОПСКИ РЕГИОН	607007	18.6	16.7

Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Според изјаснувањето на населението за етничката припадност, согласно Пописот од 2021 година, на подрачјето на Скопскиот регион живет: 56,1% Македонци, 25,2% Албанци, 2,0% Турци, 3,2% Роми, 0,5% Власи, 2,1% Срби, 1,8% Бошњаци, 1,0% други и 8,1% лица за кои податоците се превземени од административни извори.

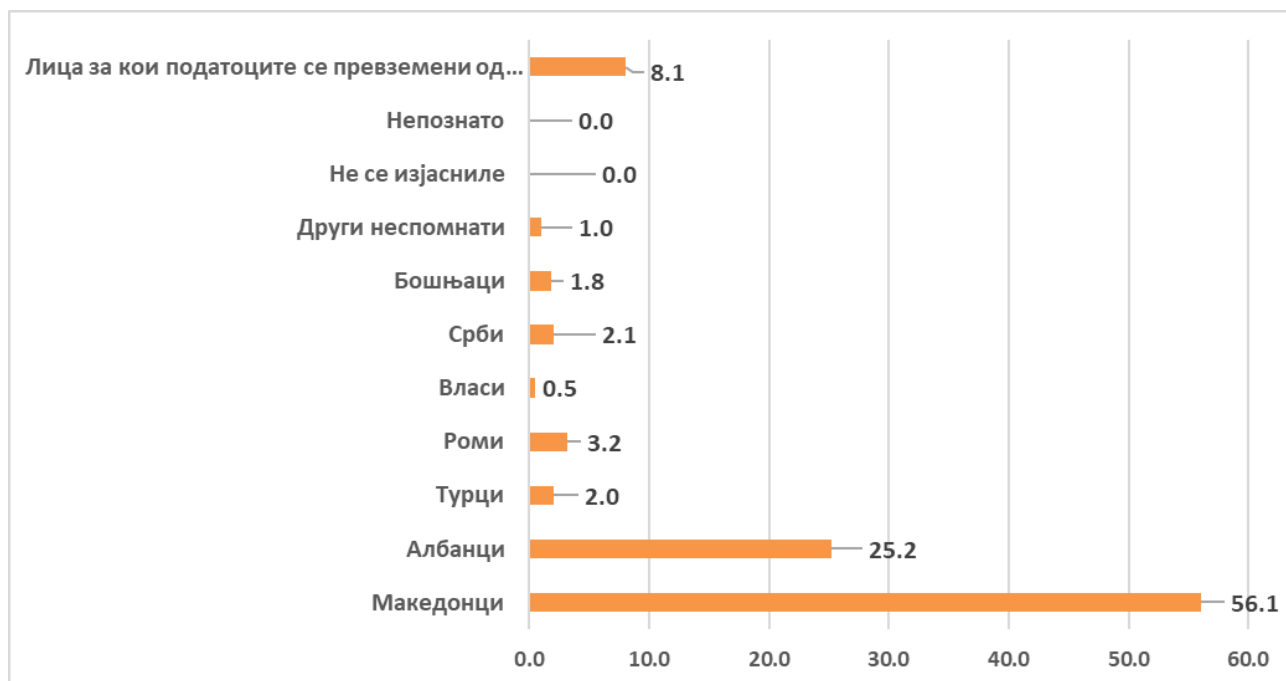
Најголем процент од населението во општините одделно, се изјаснило како Македонци во општина Аеродром (85,2%) и општина Илинден (84,6%), а најмал процент во општина Арачиново (0,1%) и општина Студеничани (2,0%). Највисок процент Албанци од вкупното население во општините поединечно, живеат во Арачиново (97,5%) и Сарај (90,1%), а најмал број Албанци има во општините Кисела Вода (0,7%) и Аеродром (1,1%). Население кои се изјаснило како Турци процентуално е најзастапено во општина Студеничани (14,7%) и Сопиште (6,9%). Ромите се најмногу населени во Шуто Оризари (43,8%), Власите во Центар (1,3%), Србите во Чучер Сандево (21,0%) и Бошњаци во Петровец (18,6%). (Табела 3 и дијаграм 3 во прилог).

Табела 3. Вкупно резидентно население според изјаснувањето за етничката припадност по општини согласно Попис 2021 година

Општина	Вкупно	Македонци	Албанци	Турци	Роми	Власи	Срби	Бошњаци	Други неспомнати	Не се изјасниле	Непознато	Лица за кои податоците се превземени од административни извори
Аеродром	77735	85.2	1.1	0.6	0.6	0.8	2.8	0.5	1.5	0.1	0.1	6.8
Бутел	37968	44.8	37.1	3.5	1.3	0.2	1.6	3.0	1.5	0.0	0.0	7.0
Гази Баба	69626	65.0	20.3	0.7	2.8	0.3	1.9	1.1	0.8	0.0	0.0	7.2
Ѓорче Петров	44844	80.2	3.9	0.6	2.4	0.3	2.8	1.0	1.2	0.1	0.0	7.4
Карпош	63760	80.9	3.6	0.7	0.9	0.8	2.6	0.3	1.6	0.1	0.1	8.4
Кисела Вода	61965	84.0	0.7	1.2	0.8	1.0	1.5	0.9	1.1	0.0	0.1	8.8
Сарај	38399	2.6	90.1	0.1	0.7	0.0	0.0	2.7	0.0	0.0	0.0	3.8
Центар	43893	76.8	2.5	1.2	1.4	1.3	3.0	0.4	1.7	0.1	0.1	11.4
Чаир	62586	8.6	67.4	6.7	2.1	0.1	0.3	4.0	0.8	0.0	0.1	9.9
Шуто Оризари	25726	3.5	34.3	0.3	43.8	0.0	0.1	0.4	0.2	0.0	0.0	17.4
СКОПЈЕ	526502	58.7	22.8	1.6	3.5	0.5	1.8	1.4	1.1	0.0	0.0	8.4
Арачиново	12676	0.1	97.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.4
Зелениково	3361	71.6	12.3	0.1	1.3	0.0	1.4	5.6	0.3	0.0	0.1	7.3
Илинден	17435	84.6	2.1	0.0	2.7	0.0	3.6	0.0	0.7	0.0	0.0	6.0
Петровец	9150	50.4	18.3	1.3	0.6	0.0	3.6	18.6	0.7	0.0	0.0	6.6
Сопиште	6713	60.3	25.2	6.9	0.0	0.3	0.7	0.0	0.5	0.0	0.0	6.1
Студеничани	21970	2.0	68.2	14.7	0.2	0.0	0.1	7.5	0.4	0.0	0.0	7.0
Чучер - Сандево	9200	54.7	13.3	0.2	0.3	0.2	21.0	0.9	1.2	0.0	0.0	8.3
СКОПСКИ РЕГИОН	607007	56.1	25.2	2.0	3.2	0.5	2.1	1.8	1.0	0.0	0.0	8.1

Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Дијаграм 3. Структура на население (во %) според изјаснувањето за националната припадност на подрачјето на Центар за јавно здравје-Скопје, според Пописот во 2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

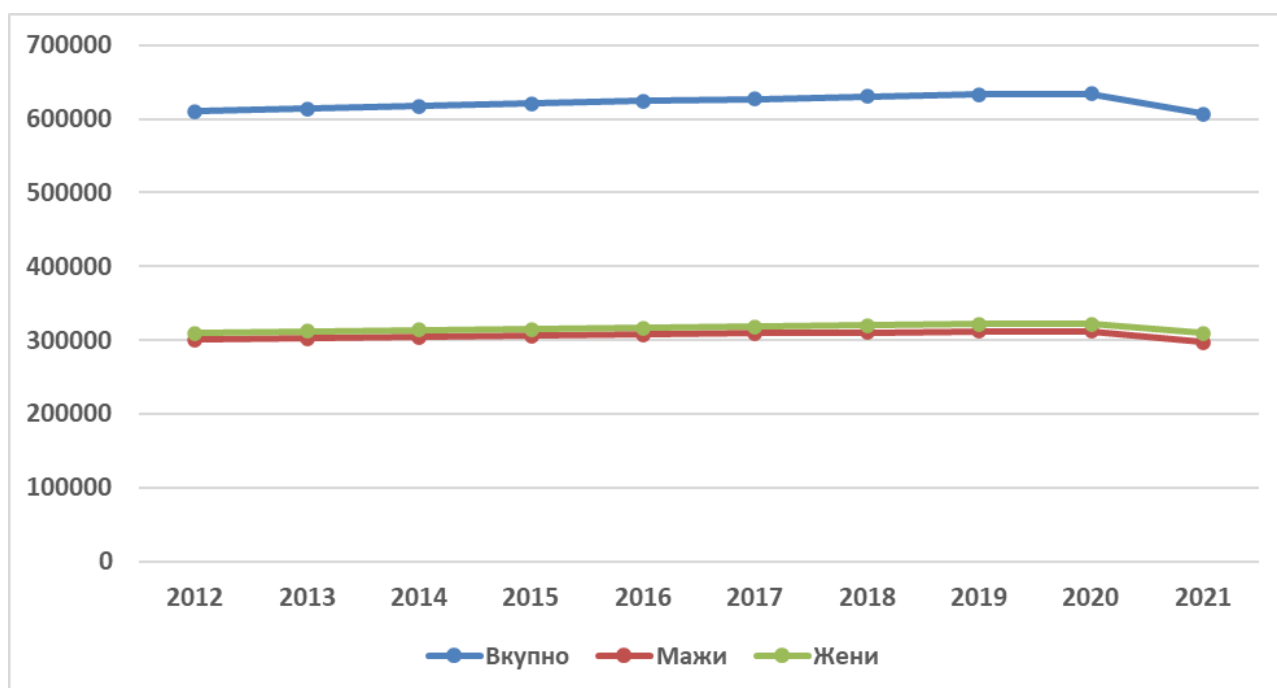
Врз основа на обработените податоци за вкупниот број население од Скопскиот регион во период од 2012-2021 година може да се констатира дека постои линеарен тренд на зголемување на бројот на жители за периодот до 2020 година, но во 2021 година бројот на жители изнесува 607.007, односно имаме мал пад на кривата кон десна страна за 4,4% во однос на 2020 година и намалување на бројот на жители за 0,6% во однос на 2012 година. Во 2020 година бројот на население изнесува 634.251 жители, и е зголемен за 3,7% во однос на 2012 година. (Табела 4 и дијаграм 4).

Табела 4. Приказ на вкупното население во Скопскиот регион по пол за период од 2012-2021 година

СКОПСКИ РЕГИОН			
Период 2012-2021 година	Вкупно	Мажи	Жени
2012	610775	300983	309792
2013	614254	302544	311710
2014	617646	304192	313454
2015	620913	305854	315059
2016	624585	307655	316930
2017	627558	309016	318542
2018	630873	310620	320253
2019	633273	311807	321466
2020	634251	312114	322137
2021	607007	297330	309677

Извор на податоци: Државен завод за статистика

Дијаграм 4. Линеарен приказ на бројот на население во Скопскиот регион по пол за период од 2012-2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

4.1.2. ВИТАЛНИ КАРАКТРИСТИКИ

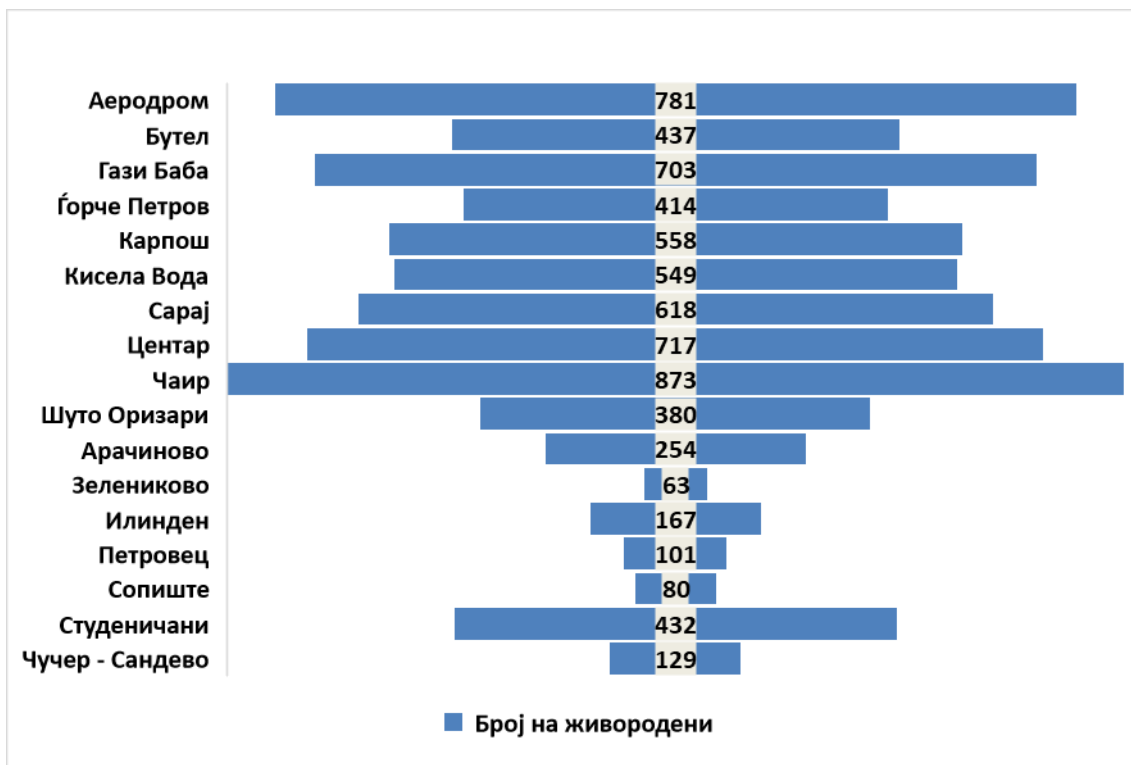
Бројот на живородени деца во 2021 година на подрачјето на град Скопје изнесува 6030, додека во Скопскиот регион е 7256 живородени деца. Од вкупно живородените 51,1% се машки, додека 48,9% се женски. Со најголем удел во вкупниот број на живородени деца е општина Чаир односно 12% (од кои 50,7% се деца од машки пол, а 49,3% се од женски пол), потоа следува општина Аеродром со 10,7% во однос на вкупниот број на живородени деца. Со најмала застапеност по број на живородени деца е општината Зелениково (0,8%). Сите живородени деца се родени во здравствена установа со укажана стручна помош. Просечно 85,5% од живородените деца се родени во брак, додека најголем процент на вонбрачно родени деца, односно повеќе од 50% од вкупно живородените во општина Шуто Оризари припаѓаат на оваа група според брачниот статус на родителите. Најмал процент на вонбрачно родени, односно 3,8% од вкупниот број на живородени деца во општината се од Аеродром. (Табела 5 и дијаграм 5 во прилог).

Табела 5. Вкупно живородени и мртвородени деца, % на машки и женски живородени, живородени деца во здравствена установа (%) и според брачната состојба на мајката (%), во општините на подрачјето, поодделно во 2021 година

Општина	Вкупно живородени	% машки живородени	% женски живородени	мртвородени	Живородени вкупно во здравствена установа(%)	Живородени вкупно во брак (%)
Аеродром	781	48.7	51.3	7	100	96.2
Бутел	437	48.5	51.5	2	100	89.2
Гази Баба	703	54.1	45.9	4	100	86.8
Ѓорче Петров	414	55.8	44.2	2	100	87.2
Карпош	558	50.5	49.5	2	100	89.8
Кисела Вода	549	52.6	47.4	4	100	91.8
Сарај	618	46.4	53.6	2	100	85.0
Центар	717	52.3	47.7	12	100	83.5
Чаир	873	50.7	49.3	8	100	82.7
Шуто Оризари	380	50.3	49.7	3	100	47.1
СКОПЈЕ	6030	50.9	49.1	46	100	85.3
Арачиново	254	55.5	44.5	1	100	87.8
Зелениково	63	49.2	50.8	1	100	88.9
Илинден	167	51.5	48.5	0	100	90.4
Петровец	101	44.6	55.4	1	100	86.1
Сопиште	80	43.8	56.3	1	100	91.3
Студеничани	432	56.0	44.0	0	100	84.5
Чучер - Сандево	129	45.7	54.3	1	100	83.7
СКОПСКИ РЕГИОН	7256	51.1	48.9	51	100	85.5

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 5. Графички приказ на вупно живородените деца според општини поединечно во Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Една од виталните карактеристики е нивото на раѓање, односно наталитет. Истиот директно зависи од социјално-економските услови на живеење, бројот на жени во репродуктивен период и нивната репродуктивна способност т.е. ферилитет и од нупцијалитетот – бројот на склучени бракови. Стапката на наталитет на подрачјето на град Скопје изнесува 11,4‰, додека во Скопскиот регион е 12,0‰. Анализирајќи ја стапката на наталитет поединечно во секоја од општините на подрачјето може да се констатира дека во општините Ѓоче Петров, Карпош, Кисела Вода и Илинден постои опаѓање на нивото на раѓање, т.е. многу низок наталитет. Највисока поединечна стапка на наталитет имаме во општина Арачиново (20,0‰) и Студеничани (19,7‰), додека најниска е во општина Карпош (8,8/1.000 жители) и Кисела Вода (8,9/1.000 жители).

Фертилитетот всушност е специфичен наталитет, со кој се следи репродуктивната способност на жената. Во Скопскиот регион стапката на фетилитет изнесува 51,7‰, односно ни го покажува бројот на живородени деца на 1.000 жени во фертилен период (од 15-49 години). Оваа стапка поединечно гледано по општини е највисока во Зелениково (88,4‰), а најниска во Карпош (38,4‰).

Следејќи ги критериумите кои се земаат како норми за природен прираст состојбата на подрачјето е неповолна. Станува збор за опаѓање на населението или т.н **депопулација** бидејќи стапката на природен прираст е под 0, односно истата изнесува -2,4%. Во дури 10 од општините имаме негативен природен прираст, со највисока негативна стапка во општина Карпош (-7,9%) и Кисела Вода (-7,8%). Единствена општина која ги исполнува критериумите за поволен прираст (од 9-12%) е општината Студеничани со вредност од 12,0%. Општина која ја надминува горната граница и има многу висок прираст е Арачиново (15,1%).

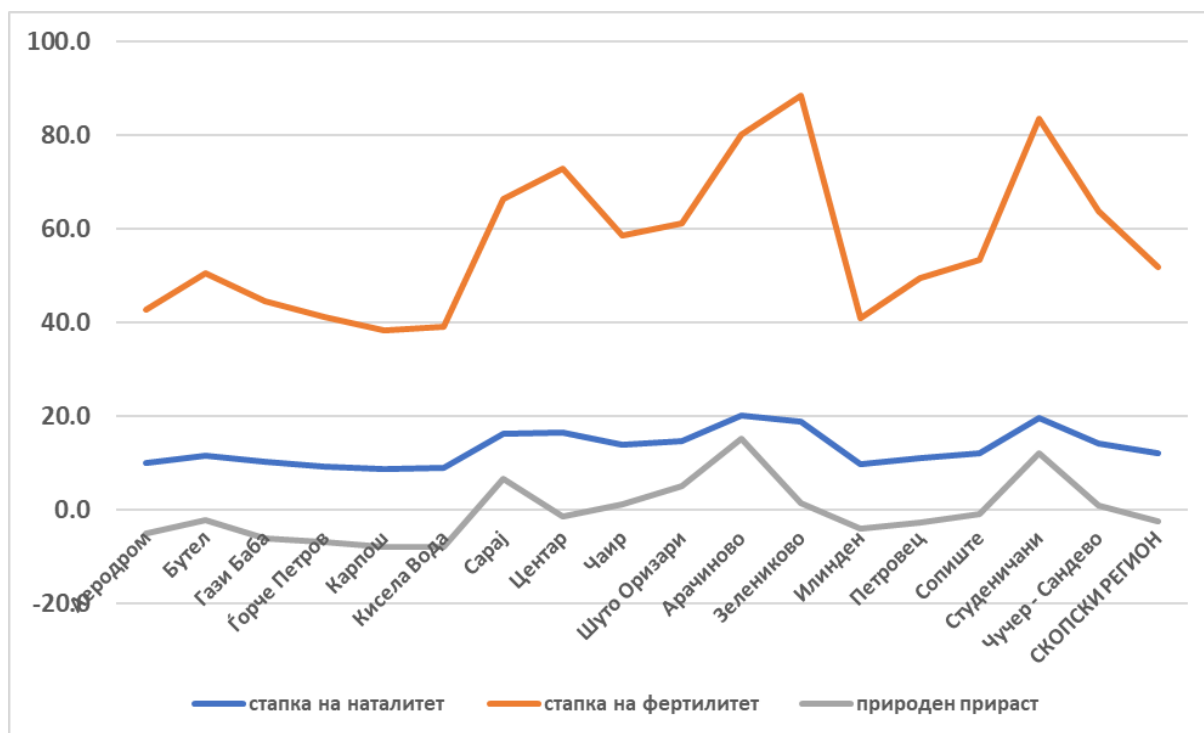
Виталниот индекс на подрачјето на Скопскиот регион ни покажува дека во 2021 година имало 83,3 живородени деца на 100 умрени. Највисок витален индекс гледано поединечно по општини е во Арачиново, односно 403,2 живородени деца на 100 умрени и во Студеничани (255,6 живородени деца на 100 умрени), а најнизок во општина Карпош 52,4 живородени деца на 100 умрени. (Табела 6, дијаграм 6 и дијаграм 7 во прилог).

Табела 6. Показатели за процена на здравствената состојба на населението во Скопскиот регион во тек на 2021 година

ВИТАЛНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА НАСЕЛЕНИЕТО ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН						
Општини	Живородени деца (Р)	Умрени лица (У)	Стапка на наталитет (Н)	Стапка на фертилитет (Фо)	Природен прираст (Пп)	Витален индекс (Ви)
Аеродром	781	1173	10.0	42.8	-5.0	66.6
Бутел	437	527	11.5	50.4	-2.4	82.9
Гази Баба	703	1129	10.1	44.6	-6.1	62.3
Ѓорче Петров	414	722	9.2	41.2	-6.9	57.3
Карпош	558	1064	8.8	38.4	-7.9	52.4
Кисела Вода	549	1035	8.9	39.2	-7.8	53.0
Сарај	618	366	16.1	66.3	6.6	168.9
Центар	717	778	16.3	72.8	-1.4	92.2
Чаир	873	810	13.9	58.7	1.0	107.8
Шуто Оризари	380	248	14.8	61.1	5.1	153.2
СКОПЈЕ	6030	7852	11.4	49.6	-3.5	76.8
Арачиново	254	63	20.0	80.3	15.1	403.2
Зелениково	63	58	18.7	88.4	1.5	108.6
Илинден	167	239	9.6	41.0	-4.1	69.9
Петровец	101	126	11.0	49.6	-2.7	80.2
Сопиште	80	87	11.9	53.4	-1.0	92.0
Студеничани	432	169	19.7	83.6	12.0	255.6
Чучер - Сандево	129	121	14.0	63.7	0.9	106.6
СКОПСКИ РЕГИОН	7256	8715	12.0	51.7	-2.4	83.3

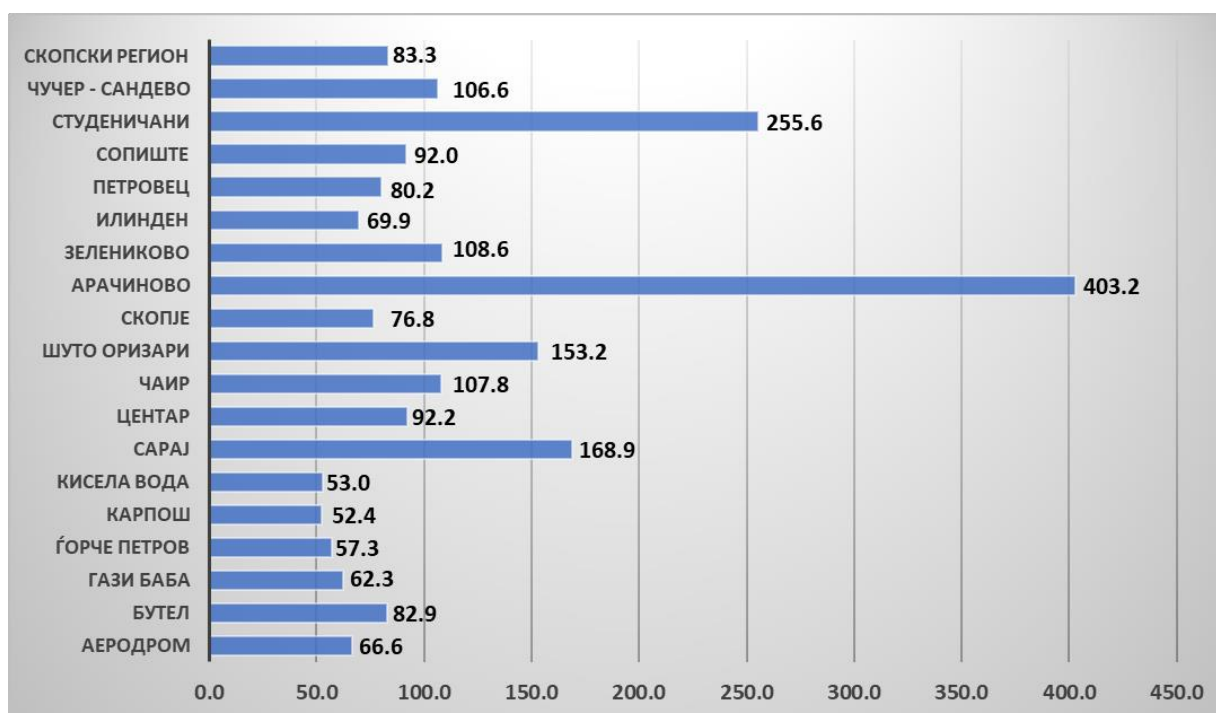
Извор на податоци: Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 6. Графички приказ на стапка на наталитет, стапка на фертилитет и природен прираст по општини, поединечно, во Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје-Скопје

Дијаграм 7. Витален индекс по општини поединечно во Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Негативниот индекс во природното движење на населението е значаен за процена на здравствената состојба на населението. Општата стапка на морталитет на ниво на Скопски регион изнесува 14,4/1.000 жители, односно за 0,5‰ помалку во однос на град Скопје. Анализирани поединечно по општини е највисока во Центар (17,7‰) и Зелениково (17,3/1.000 жители), а најниска во Арачиново (5,0‰) и Студеничани (7,7‰). (Табела 7 во прилог).

Табела 7. Стапка на општ морталитет во општините од Скопскиот регион за 2021 година

Општина	Број на умрени лица (У)	Општ морталитет (М)
Аеродром	1173	15.1
Бутел	527	13.9
Гази Баба	1129	16.2
Ѓорче Петров	722	16.1
Карпош	1064	16.7
Кисела Вода	1035	16.7
Сарај	366	9.5
Центар	778	17.7
Чаир	810	12.9
Шуто Оризари	248	9.6
СКОПЈЕ	7852	14.9
Арачиново	63	5.0
Зелениково	58	17.3
Илинден	239	13.7
Петровец	126	13.8
Сопиште	87	13.0
Студеничани	169	7.7
Чучер - Сандево	121	13.2
СКОПСКИ РЕГИОН	8715	14.4

Извор на податоци: Центар за јавно здравје - Скопје

.На подрачјето на град Скопје во текот на 2021 година умреле вкупно 7.852 лица, а во Скопскиот регион 8.715 лица. Од вкупно починатите од Скопскиот регион 44,2% умреле во здравствена установа. Со најголем процент, односно 13,4% од вкупно починатите се од општина Аеродром и општина Гази Баба (12,9%). Бројот на умрени доенчиња е вкупно 26. Нивното процентуално учество во вкупниот број на умрени лица изнесува 0.3%. (Табела 8 во прилог).

Табела 8. Умрени и умрени доенчиња по општини на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година

Општина	Вкупно умрени	% на умрени во здравствена установа	Умрени доенчиња	% на умрени доенчиња од вкупно умрени
Аеродром	1173	46.7	6	0.5
Бутел	527	47.1	1	0.2
Гази Баба	1129	42.4	1	0.1
Ѓорче Петров	722	49.0	1	0.1
Карпош	1064	50.7	0	0.0
Кисела Вода	1035	45.6	0	0.0
Сарај	366	38.0	5	1.4
Центар	778	43.8	0	0.0
Чаир	810	39.8	5	0.6
Шуто Оризари	248	40.3	0	0.0
СКОПЈЕ	7852	45.1	19	0.2
Арачиново	63	44.4	0	0.0
Зелениково	58	34.5	0	0.0
Илинден	239	37.2	0	0.0
Петровец	126	31.7	2	1.6
Сопиште	87	47.1	1	1.1
Студеничани	169	33.1	4	2.4
Чучер - Сандево	121	32.2	0	0.0
СКОПСКИ РЕГИОН	8715	44.2	26	0.3

Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

Во структурата на причините за смрт на подрачјето од Скопскиот регион преобладаат болестите на циркулаторен систем (I00-I99), со учество од 31,0%, што е под просекот за државата од 35,9%. Високо на втора позиција стојат неоплазми (C00-D48) со учество од 16,1%, кои и на национално ниво го завземаат истото место со 13,7%. Трета позиција од причините за смрт им припаѓа на симптоми, знаци и ненормални клинички наоди, неklasифицирани на друго место (R00-R99) со учество од 6,7% во вкупниот морталитет и овој блок на дијагнози го дели истото место и на национално ниво. Следуваат на четвртта позиција ендокрини, нутритивни и метаболички болести E00-E90 со индекс од 6,6%, а воедно оваа група на болести е четвртта по ред и на национално ниво со учество од 5,8%. (Табела 9 во прилог).

Табела 9. Умрени според причините за смртта по општини поединечно во Скопскиот регион во 2021 година

Општина	Вкупно	Болести на циркулаторниот систем I00-I99	Индекс (I00-I99)	Неоплазми C00-D48	Индекс (C00-D48)	Симптоми, знаци и ненормални клинички наоди, неклассифицирани на друго место R00-R99	Индекс (R00-R99)	Ендокрини, нутритивни и метаболнички болести E00-E90	Индекс (E00-E90)	Болести на нервиот систем G00-G99	Индекс (G00-G99)	Останати	Индекс (останати)
Аеродром	1173	312	26.6	209	17.8	73	6.2	61	5.2	67	5.7	139	11.8
Бугел	527	154	29.2	89	16.9	42	8.0	38	7.2	22	4.2	54	10.2
Гази Баба	1129	371	32.9	165	14.6	63	5.6	74	6.6	62	5.5	113	10.0
Ѓорче Петров	722	205	28.4	129	17.9	42	5.8	50	6.9	43	6.0	83	11.5
Карпош	1064	330	31.0	173	16.3	51	4.8	62	5.8	70	6.6	103	9.7
Кисела Вода	1035	325	31.4	177	17.1	54	5.2	51	4.9	64	6.2	108	10.4
Сарај	366	133	36.3	49	13.4	34	9.3	32	8.7	7	1.9	40	10.9
Центар	778	239	30.7	139	17.9	47	6.0	37	4.8	56	7.2	82	10.5
Чаир	810	247	30.5	121	14.9	84	10.4	70	8.6	33	4.1	71	8.8
Шуто Оризари	248	89	35.9	31	12.5	19	7.7	21	8.5	3	1.2	26	10.5
СКОПЈЕ	7852	2405	30.6	1282	16.3	509	6.5	496	6.3	427	5.4	819	10.4
Арачиново	63	17	27.0	6	9.5	8	12.7	5	7.9	3	4.8	9	14.3
Зелениково	58	23	39.7	8	13.8	7	12.1	3	5.2	2	3.4	2	3.4
Илинден	239	91	38.1	34	14.2	12	5.0	19	7.9	15	6.3	19	7.9
Петровец	126	45	35.7	19	15.1	11	8.7	10	7.9	2	1.6	23	18.3
Сопиште	87	24	27.6	11	12.6	10	11.5	7	8.0	5	5.7	8	9.2
Студеничани	169	49	29.0	23	13.6	14	8.3	24	14.2	0	0.0	27	16.0
Чучер - Сандево	121	50	41.3	17	14.0	12	9.9	8	6.6	4	3.3	15	12.4
СКОПСКИ РЕГИОН	8715	2704	31.0	1400	16.1	583	6.7	572	6.6	458	5.3	922	10.6

Извор на податоци: Центар за јавно здравје-Скопје

4.2. Здравствена состојба на населението

4.2.1. Морбидитет регистриран во амбулантно-поликлиничка дејност во Скопскиот регион за 2021 година

4.2.1.1. Дејност општа медицина

Во дејноста општа медицина, во морбидитетот утврден кај населението постаро од 20 години, на прво место се глава XXI фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги кои завземаат учество од 16,5% во вкупно регистрираниот морбидитет што укажува на фактот дека возрасната популација во текот на 2021 година имала голема потреба од испитување на сопственото здравје. Од нив со поголем процент е женската популација 59,2%, додека мажите се 40,7%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 561,1‰, од нив на секои 1.000 жители од машки пол (20 и повеќе години) 473 пати е побарана лекарска посета, додека кај жените зачестеноста е поголема (642/1.000 лица од женски пол кои имаат 20 и повеќе години). Најмногу засегната возрасна група е 35-44 години со повисока стапка кај жените од 748,4‰.

Блокот Z00-Z13 е најчесто евидентиран од овој субтотал, односно станува збор за лица во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување со учество од 65,2% во вкупно регистрираните Z00-Z99. Од овие лица дури 60,3% се жени, а 39,6% мажи. 23% од лицата во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување имаат 35-44 години, односно и овде истата возрасна група е најмногу афектирана.

На високо рангирано второ место се болестите на циркулаторен систем (I00-I99) со учество од 16,1% во вкупниот морбидитет. Во поглед на дистрибуција по пол поголем удел завземаат жените со 58,7%, додека мажите се 41,2%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 549,1‰, од нив на секои 1.000 лица од машки пол (20-75+ години) има вкупно 470 регистрирани заболувања-состојби на циркулаторен систем, додека кај секои 1.000 жени (20-75+ години) има 622 евидентирани заболувања-состојби. Анализираниите податоци покажуваат дека возрасната група 75 и повеќе години има највисока поединечна стапка на специфичен морбидитет од 1515,8‰, со поголема зачестеност кај жените, односно на секои 1000 жени од 75 и повеќе години се регистрирани 1.603 заболувања-состојби на циркулаторен систем, а поединечната стапка кај мажите (75 и повеќе години) изнесува 1.398,0‰. Ова

евидентно покажува дека сепак оваа патологија почесто ги прати лицата од женскиот пол, наспорти поранешните студии дека мажите се тие кои во поголем процент страдаат од болести на циркулаторниот систем.

Од оваа група на заболувања најчесто утврдено, односно регистрирано заболување е есенцијална (примарна) хипертензија со дури 79,4% од вкупниот број болести на циркулаторниот систем. Од нив 39,2% се мажи, додека 60,7% се жени. Стапката на специфичен морбидитет изнесува 436,3‰. Притоа евиденицјата покажува дека кај секои 1.000 мажи (20-75+ години) 355 пати е регистриран висок крвен притисок како причина за посета на матичен лекар, додека оваа стапка кај жените е поголема и изнесува 511,7‰. Една третина од вкупно евидентираниите пациенти со шифра на дијагноза по МКБ-10 (I10X), односно 32,5% припаѓаат на возрастна група од 65-74 години.

Следуваат на трето место болести на респираторниот систем J00-J99, заземајќи 13,7% во вкупниот морбидитет. Поголемото учество им припаѓа на жените (59,9%), додека мажите имаат 40%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 468,0/1.000 жители. Анализирајќи по пол истата е повисока кај жените, односно на секои 1.000 жени (20 и повеќе години) 541 пат се евидентирани болестите на респираторен систем. Лицата на возраст од 55-64 години најмногу посетувале лекар заради оваа патологија со вкупна стапка од 535,9‰, а од нив исто почесто афектирана е женската популација (623,8/1.000 жени).

Една третина од болестите на респираторниот систем се акутен фаингит и акутен тонзилит (J00-J99), односно 32,5%. Од нив 41,4% се мажи, додека 58,5% се жени. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 152,2‰, додека поединечната е највисока кај лицата од 25-34 години, односно на секои 1.000 од нив 200 пати се евидентирани акутниот фарингит и акутниот тонзилит и тоа почесто кај жените (238,1‰). (Табела 10, табела 11, дијаграм 8 и дијаграм 9 во прилог).

Стапка на специфичен морбидитет за дејност општа медицина на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година

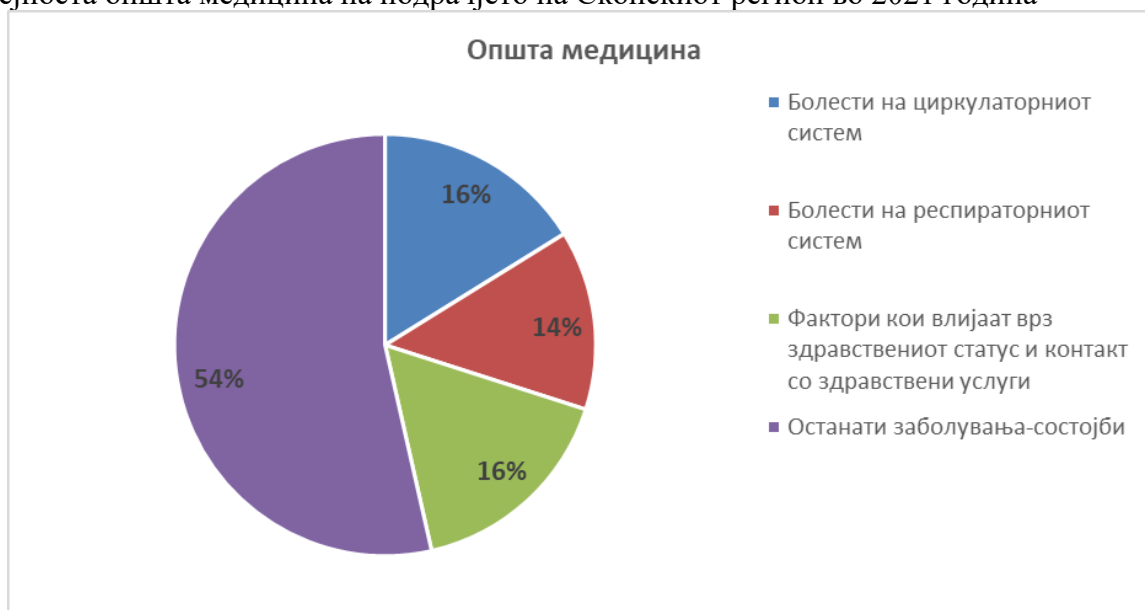
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			20-24 год.			25-34 год.			35-44 год.			45-54 год.			55-64 год.			65-74 год.			75 и повеќе год.		
		Вкупно м+ж	Мажи	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Одредени инфективни и паразитски болести	A00-B99	135.0	124.9	144.4	25.5	21.4	29.7	146.8	130.2	163.6	169.8	152.7	186.5	149.8	137.5	161.5	149.8	140.1	158.8	118.4	116.4	120.1	97.2	101.8	93.8
Неоплазми	C00-D48	40.9	31.1	50.0	2.5	2.1	3.0	14.6	11.2	18.1	27.7	16.3	38.8	38.9	22.3	54.8	64.6	45.5	82.2	76.0	71.7	79.5	61.5	71.4	54.1
Болести на крвта и крвните органи и одредени заболувања кај имунолошкиот механизам	D50-D89	31.2	13.9	47.2	6.0	1.9	10.3	27.3	6.1	48.7	36.5	7.3	65.0	31.2	7.6	53.7	22.5	14.8	29.6	34.6	25.8	41.9	61.3	57.4	64.2
Ендокрини, нутритивни и болести на метаболизам	E00-E90	368.4	270.8	459.3	6.8	2.4	11.4	79.5	38.9	120.5	170.3	112.5	227.0	356.9	270.9	439.1	617.8	488.5	736.7	762.9	591.9	902.5	650.2	525.8	742.8
Ментални и болести на однесувањето	F00-F99	175.9	130.3	218.3	10.4	9.8	11.1	85.8	76.1	95.5	141.2	113.1	168.8	191.0	141.0	238.9	228.7	162.3	289.7	240.3	177.0	292.1	356.5	265.9	424.0
Болести на нервниот систем	G00-G99	50.3	45.1	55.2	7.6	7.1	8.1	25.5	21.7	29.3	28.1	25.7	30.4	36.6	28.2	44.5	49.0	47.0	50.8	81.2	81.0	81.2	175.8	172.9	177.9
Болести на очите и аднекси	H00-H59	69.7	59.1	79.6	7.7	6.6	8.8	31.7	27.2	36.3	38.5	28.5	48.4	64.1	48.5	79.0	91.9	75.1	107.3	127.4	121.3	132.4	152.4	160.6	146.4
Болести на ушите и мастоидниот процес	H60-H95	57.6	52.7	62.2	10.4	7.6	13.3	42.1	34.5	49.7	47.5	39.5	55.3	55.8	50.4	61.0	71.3	63.7	78.2	81.6	84.5	79.2	94.6	108.1	84.6
Болести на циркулаторниот систем	I00-I99	549.1	470.0	622.7	5.2	4.5	5.9	50.6	40.9	60.4	152.1	130.6	173.2	417.8	362.1	471.0	865.9	760.9	962.6	1254.8	1150.6	1340.0	1515.8	1398.0	1603.7
Болести на респираторниот систем	J00-J99	468.0	388.9	541.6	118.1	98.9	138.1	477.4	381.9	573.7	532.7	418.9	644.2	508.3	394.1	617.5	535.9	440.2	623.8	463.1	437.1	484.3	409.1	436.0	389.1
Болести на дигестивниот систем	K00-K93	194.0	166.9	219.2	26.9	27.2	26.7	135.8	122.2	149.5	162.6	141.6	183.1	206.7	171.7	240.2	255.1	218.1	289.1	272.8	242.6	297.4	265.5	243.6	281.8
Болести на кожа и поткожно ткиво	L00-L99	76.6	62.8	89.4	22.3	15.0	29.9	76.8	59.1	94.7	70.8	54.9	86.3	74.3	56.9	90.9	84.7	71.0	97.3	97.3	86.5	106.1	94.3	101.7	88.7
Болести на мускулоскелетален систем и сврзно ткиво	M00-M99	226.4	160.8	287.4	20.8	22.9	18.6	101.0	93.7	108.3	171.9	140.2	203.0	256.9	174.0	336.1	339.2	223.6	445.6	349.3	237.1	441.0	315.0	230.2	378.2
Болести на генитоуринарниот систем	N00-N99	173.7	189.4	159.0	21.1	12.9	29.6	101.0	69.2	133.0	119.9	81.4	157.6	141.0	108.8	171.9	208.2	233.0	185.3	306.7	447.5	191.7	375.0	626.4	187.5
Бременост, раѓање и пуерпериум	O00-O99	0.9	0.0	1.7	0.5	0.0	1.0	3.5	0.0	7.0	1.2	0.0	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Вродени аномалии, деформации и хромозомски абнормалности	Q00-Q99	1.0	0.9	1.1	0.4	0.7	0.2	1.9	2.0	1.9	1.0	0.9	1.2	0.6	0.4	0.7	1.1	0.5	1.6	0.9	1.0	0.8	0.5	0.4	0.6
Симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место	R00-R99	171.0	138.0	201.7	44.5	35.7	53.6	166.8	128.2	205.8	180.4	138.8	221.3	190.1	143.5	234.6	191.6	154.3	225.9	179.3	162.2	193.2	179.2	182.3	176.9
Повреди, труење и одредени други последици од надворешни причини	S00-T98	46.4	52.0	41.3	14.6	22.2	6.6	49.6	64.2	34.9	45.6	55.7	35.7	51.2	57.5	45.1	55.7	56.8	54.7	41.0	38.4	43.2	52.2	44.4	58.1
Надворешни причини за морбидитет и морталитет	V01-Y98	3.4	3.9	3.0	0.7	0.7	0.6	3.7	4.5	2.8	3.3	3.6	3.0	3.1	3.5	2.8	4.4	4.7	4.0	4.4	5.1	3.8	3.2	4.1	2.6
Фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги	Z00-Z99	561.1	473.9	642.3	125.4	100.7	151.3	565.8	418.3	714.6	628.0	505.1	748.4	598.1	502.4	689.5	581.7	510.2	647.6	598.6	557.4	632.3	614.5	642.5	593.7
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	3397.3	2831.6	3923.4	476.7	399.6	557.2	2183.7	1725.7	2645.6	2725.9	2163.8	3276.5	3369.3	2677.8	4030.0	4414.5	3705.8	5066.7	5086.2	4630.1	5458.8	5470.6	5369.2	5546.2
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	2836.1	2357.7	3281.2	351.2	298.9	405.9	1617.8	1307.3	1931.0	2097.9	1658.7	2528.2	2771.1	2175.4	3340.5	3832.8	3195.6	4419.1	4487.6	4072.7	4826.6	4856.1	4726.8	4952.5

СТАПКА НА СПЕЦИФИЧЕН МОРБИДИТЕТ ЗА ТРИ НАЈЗАСТАПЕНИ ГЛАВИ НА ЗАБОЛУВАЊА-СОСТОЈБИ ВО ДЕЈНОСТА ОПШТА МЕДИЦИНА ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ЗА 2021 ГОДИНА

Заболувања-состојби	Шифра по МКБ - 10	Вкупно			20-24 год.			25-34 год.			35-44 год.			45-54 год.			55-64 год.			65-74 год.			75 и повеќе год.		
		Вкупно м+ж	Мажи	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	3397.3	2831.6	3923.4	476.7	399.6	557.2	2183.7	1725.7	2645.6	2725.9	2163.8	3276.5	3369.3	2677.8	4030.0	4414.5	3705.8	5066.7	5086.2	4630.1	5458.8	5470.6	5369.2	5546.2
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	2836.1	2357.7	3281.2	351.2	298.9	405.9	1617.8	1307.3	1931.0	2097.9	1658.7	2528.2	2771.1	2175.4	3340.5	3832.8	3195.6	4419.1	4487.6	4072.7	4826.6	4856.1	4726.8	4952.5
ГЛАВА XXI	Z00-Z99	561.1	473.9	642.3	125.4	100.7	151.3	565.8	418.3	714.6	628.0	505.1	748.4	598.1	502.4	689.5	581.7	510.2	647.6	598.6	557.4	632.3	614.5	642.5	593.7
Лица во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување	Z00-Z13	366.4	301.7	426.6	101.1	79.7	123.4	407.4	298.2	517.6	441.8	355.5	526.2	397.4	331.8	460.1	352.6	297.4	403.3	347.3	304.8	382.0	340.8	338.6	342.4
Специјален скрининг преглед за инфективни и паразитски заболувања	Z11	94.9	86.2	102.9	18.7	18.4	18.9	110.4	93.1	127.8	115.8	99.3	131.9	103.9	90.1	117.0	102.0	94.4	108.9	85.8	89.4	82.9	65.7	75.0	58.7
Лица во контакт со здравствените служби поради други причини	Z31-Z39,Z55-Z60, Z62-Z65,Z71,Z73-Z79	67.9	58.5	76.7	2.9	0.3	5.6	31.6	12.8	50.5	36.2	24.5	47.7	61.7	53.5	69.6	100.9	96.3	105.1	127.0	126.0	127.9	128.9	139.0	121.5
Лица со потенцијална опасност по здравјето заради заразни болести	Z20,Z22-Z29	19.5	19.1	20.0	0.9	1.0	0.9	10.6	10.2	10.9	13.6	12.3	15.0	14.7	13.7	15.6	16.1	16.0	16.2	29.5	30.4	28.8	70.4	80.3	63.1
Специјален скрининг преглед за неоплазма на дојка	Z12.3	3.4	0.0	6.6	0.2	0.0	0.4	1.6	0.0	3.2	4.5	0.0	8.9	5.7	0.0	11.2	4.5	0.0	8.6	3.3	0.0	6.0	0.8	0.0	1.3
ГЛАВА IX	I00-I99	549.1	470.0	622.7	5.2	4.5	5.9	50.6	40.9	60.4	152.1	130.6	173.2	417.8	362.1	471.0	865.9	760.9	962.6	1254.8	1150.6	1340.0	1515.8	1398.0	1603.7
Есенцијална (примарна) хипертензија	I10	436.3	355.3	511.7	2.1	2.2	2.0	23.5	21.4	25.7	107.8	96.7	118.6	340.1	281.9	395.7	708.1	579.1	826.8	1018.1	881.9	1129.4	1179.8	1036.8	1286.4
Заболување на спроводливоста и кардијални аритмии	I44-I49	22.4	20.6	24.1	0.7	0.2	1.2	4.5	2.9	6.1	8.2	4.9	11.4	12.5	9.7	15.1	25.0	25.0	25.1	48.0	52.4	44.4	87.7	91.6	84.7
Други исхемични болести на срцето	I20,I23-I25	18.2	24.1	12.8	0.1	0.1	0.0	1.0	1.2	0.7	3.7	4.4	3.0	14.2	20.1	8.6	32.4	48.2	17.9	42.5	58.3	29.7	45.9	58.1	36.8
Флебиг, тромбофлебиг, венска емболија и тромбоза	I80-I82	15.4	11.4	19.0	0.2	0.2	0.3	5.9	2.8	9.0	9.6	6.0	13.2	12.2	8.6	15.6	21.7	17.5	25.6	28.0	23.8	31.5	35.9	31.8	39.0
Варикозни вени на долните екстремитети	I83	8.0	5.1	10.6	0.2	0.1	0.4	4.2	2.6	5.8	6.5	2.7	10.3	7.4	5.0	9.7	10.3	7.1	13.2	13.4	9.5	16.6	14.0	11.4	16.0
ГЛАВА X	J00-J99	468.0	388.9	541.6	118.1	98.9	138.1	477.4	381.9	573.7	532.7	418.9	644.2	508.3	394.1	617.5	535.9	440.2	623.8	463.1	437.1	484.3	409.1	436.0	389.1
Акутен фарингит и акутен тонзилит	J02-J03	152.2	131.1	171.9	54.5	45.2	64.2	200.3	162.9	238.1	195.9	161.7	229.4	166.5	139.7	192.0	150.1	131.2	167.6	110.5	106.9	113.5	82.1	85.5	79.5
Акутен бронхит и акутен бронхиолит	J20-J21	73.4	60.8	85.2	12.2	10.5	14.0	64.8	51.8	77.9	82.6	65.2	99.6	83.8	63.5	103.2	86.6	72.5	99.5	77.0	70.8	82.0	72.3	76.4	69.3
Други акутни горноспираторни инфекции	J00-J01,J05-J06	69.9	55.7	83.1	30.8	24.4	37.6	95.3	72.5	118.4	96.8	75.0	118.1	76.9	59.4	93.6	64.2	50.4	77.0	43.8	38.3	48.2	29.4	29.4	29.4
Бронхит, емфизем и други хронични опструктивни пулмонални болести	J40-J44	58.4	48.1	67.9	1.7	1.5	1.9	14.2	10.6	17.7	27.5	19.2	35.7	51.6	34.4	68.0	96.3	76.7	114.3	113.6	108.9	117.4	124.3	135.6	115.9
Други болести на носот и на назалните синуси	J30-J31,J33-J34	33.2	26.1	39.8	7.6	7.0	8.3	36.4	30.4	42.4	44.1	32.4	55.6	38.0	27.2	48.4	35.1	24.8	44.6	27.6	24.6	30.0	20.0	22.0	18.4

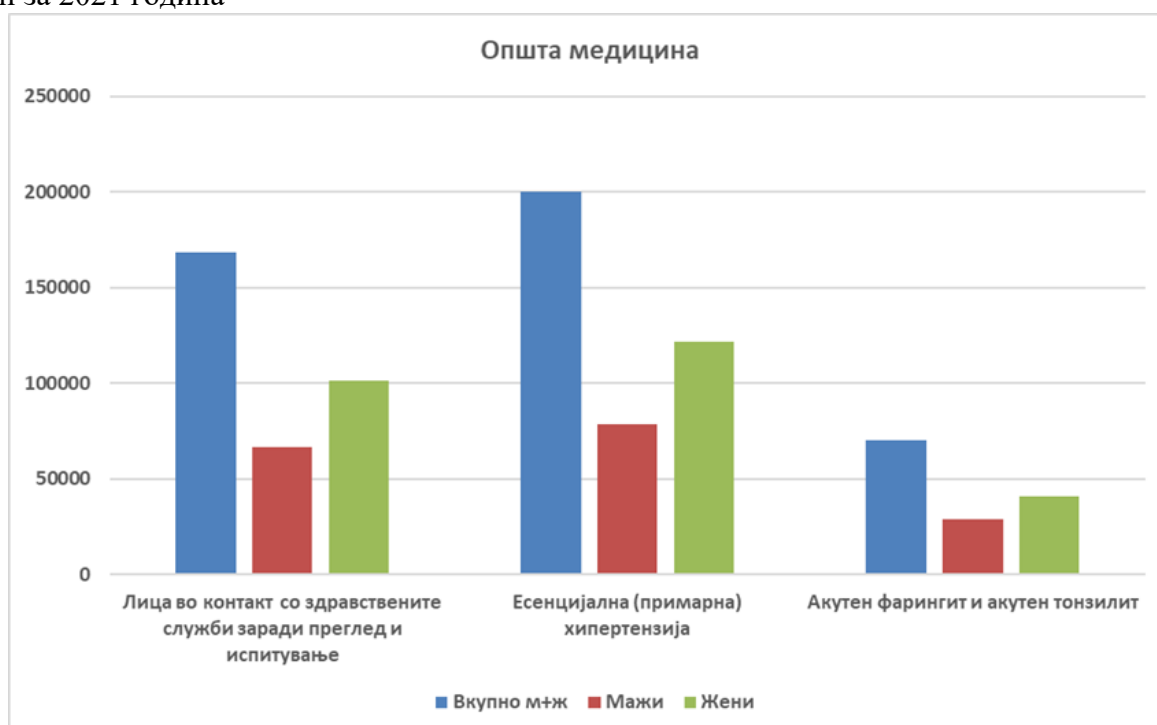
Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 8. Процентуален приказ на најзастапени глави на заболувања-состојби во дејноста општа медицина на подрачјето на Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 9. Графички приказ на најзастапените категории од тритте најчести глави на заболувања – состојби во дејноста општа медицина по пол на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

4.2.1.2. Дејност здравствена заштита на деца

Во дејноста здравствена заштита на деца (0-6 години) во текот на 2021 година првото место го завземаат болести на респираторниот систем (J00-J99) со учество од 45,2% во вкупно регистрираниот морбидитет, односно речиси половина од евидентираните заболувања-состојби припаѓаат на оваа група. Од нив 53% се машки деца на возраст 0-6 години, а 46,9% се женски деца. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 1.432,0/1.000 деца, односно анализирајќи по пол на секои 1.000 машки деца имаме 1.479 евидентирани заболувања-состојби на респираторниот систем, а за женските деца вкупната стапка е 1.391,6%. Гледано по возрастни групи најчесто посетите се кај децата помали од 1 година со највисока поединечна стапка од 1.763%.

Акутниот фарингит и акутниот тонзилит е најчестото заболување поради кое децата имале потреба од лекарска помош, односно 44,8% од вкупниот број на болести на респираторниот систем. Од нив 52,2% се деца од машки пол, додека 47,7% се женски. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 642,0‰ и истата е повисока кај децата од машки пол (652,5/1.000 деца). Децата помали од една година имаат највисока поединечна стапка од 728,5‰.

На второ место се рангирани групата фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги (Z00-Z99) со вкупно 29,3% од вкупно утврдениот морбидитет кај децата. Од нив 52,2% се машки, а 47,7% се женски. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 928,1‰, и истата е поголема кај машките деца, односно на секои 1000 деца од машки пол, дури 944 пати се евидентирани некои од дијагнозите од Z00-Z99. Највисока поединечна стапка е на возрастната група помали од една година и изнесува 1990,5‰.

Деца во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување (Z00-Z13) заземаат високи 92% во вкупниот број, односно речиси сите деца побарале лекарска помош заради преглед и испитување, со цел да се дијагностицира и утврди заболување-состојба. Воедно, највисока поединечна стапка е кај децата помали од една година (1850,0/1.000 деца <1 година).

Како трета најчеста причина за посета на детската популација кај матичниот педијатар е групата R00-R99 симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место со учество од 8,1% во вкупно утврдениот морбидитет. Од нив 52,1% се деца од машки пол, додека 47,9% се женски. Вкупната стапка на морбидитет изнесува 259,1‰. Во однос на половата дистрибуција истата за

машкиот пол изнесува 262,3/1.000 деца на возраст (0-6 години), а женскиот пол (257,5%). Најмногу посети биле оставрени кај децата помали од една година со честота на јавување од 337,3/1.000 деца (< 1година).

Од оваа група најчесто утврдена дијагноза е R50 треска од непознато потекло, односно поради оваа причина се извршени скоро половина од прегледите (46,9%). Процентуално гледано машките деца повеќе се евидентирани со треска од непознато потекло (52,1%). Вкупната стапка на специфичен морбидитет е 121,6/1.000 деца на возраст од 0-6 години, но анализирано по возрасни групи најмногу прегледи се направени кај децата помали од една година (на секои 1.000 деца помали од 1 година, имаме евидентирање на треска со непознато потекло 184 пати).

(Табела 12, табела 13, дијаграм 10 и дијаграм 11 во прилог).

Табела 12. Стапка на специфичен морбидитет во дејноста здравствена заштита на деца

Стапка на специфичен морбидитет во дејноста здравствена заштита на деца на подрачјето во Скопскиот регион во 2021																
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			<1 год.			од 1-2 год.			од 3-4 год.			од 5-6 год.		
		Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	3161.4	3249.2	3091.1	5008.5	5263.0	4946.8	3478.5	3579.9	3396.6	2961.9	3057.4	2867.9	2337.7	2394.3	2274.4
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	2233.4	2305.0	2173.4	3018.0	3180.5	2971.8	2602.3	2688.5	2529.8	2170.1	2253.0	2087.6	1648.5	1687.3	1605.1
Одредени инфективни и паразитски болести	A00-B99	41.0	39.9	42.4	69.6	71.1	70.8	53.7	51.1	56.8	33.8	32.8	34.9	25.0	25.2	24.9
Неоплазми	C00-D48	2.8	2.2	3.4	9.8	6.2	13.8	2.3	2.6	2.0	1.9	1.5	2.2	1.3	1.0	1.7
Болести на крвта и крвните органи и одредени заболувања кај имунолошкиот механизам	D50-D89	47.4	52.1	42.7	128.0	151.0	110.2	79.6	89.5	69.5	23.8	23.6	24.0	9.2	9.3	9.2
Ендокрини, нутритивни и болести на метаболизам	E00-E90	43.2	42.4	44.3	132.4	133.1	136.8	55.0	56.5	53.7	25.9	25.3	26.7	14.0	12.6	15.4
Ментални и болести на однесувањето	F00-F99	12.3	14.4	10.2	4.6	1.6	7.7	6.6	6.6	6.6	16.3	19.3	13.3	16.8	21.5	11.7
Болести на нервниот систем	G00-G99	8.6	9.8	7.4	6.8	5.8	8.0	7.2	8.1	6.4	6.8	8.3	5.3	12.4	14.2	10.3
Болести на очите и аднекси	H00-H59	48.6	53.7	43.5	66.1	80.8	54.1	57.7	62.6	52.9	41.3	46.8	35.7	40.5	42.5	38.4
Болести на ушите и мастоидниот процес	H60-H95	62.4	64.8	60.2	85.9	98.1	77.2	64.8	70.3	59.4	65.0	67.1	62.9	48.3	45.6	51.2
Болести на циркулаторниот систем	I00-I99	1.6	1.3	1.9	2.5	1.3	3.8	1.8	1.3	2.3	0.9	0.9	0.9	1.7	1.8	1.7
Болести на респираторниот систем	J00-J99	1432.0	1479.7	1391.6	1763.0	1814.3	1779.0	1640.3	1687.7	1602.1	1452.9	1520.4	1385.0	1090.6	1130.5	1046.3
Болести на дигестивниот систем	K00-K93	99.5	102.6	97.0	134.7	160.4	114.3	135.5	138.0	133.8	89.9	94.9	85.0	62.2	56.9	67.9
Болести на кожа и поткожно ткиво	L00-L99	89.1	88.0	90.8	148.1	151.3	150.5	106.8	106.3	108.1	76.8	75.3	78.5	61.6	60.5	62.8
Болести на мускулоскелетален систем и сврзно ткиво	M00-M99	13.4	12.8	14.1	7.8	7.1	8.6	10.3	11.4	9.3	13.9	11.1	16.9	17.8	17.8	17.8
Болести на генитоуринарниот систем	N00-N99	28.5	29.0	28.1	21.4	33.4	10.2	25.2	31.1	19.1	33.9	28.6	39.5	29.0	25.9	32.3
Бременост, раѓање и пуерпериум	O00-O99	1.7	1.6	1.8	14.1	14.0	14.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Вродени аномалии, деформации и хромозомски абнормалности	Q00-Q99	18.8	21.3	16.3	69.6	74.0	67.9	18.3	22.2	14.2	9.8	11.6	7.9	7.9	10.3	5.4
Симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неклассифицирани на друго место	R00-R99	259.1	262.3	257.5	337.3	360.1	327.7	312.1	313.2	313.3	252.3	256.1	248.9	186.4	186.3	186.3
Повреди, труење и одредени други последици од надворешни причини	S00-T98	23.6	27.1	20.2	16.3	16.9	16.3	25.3	30.0	20.4	24.9	29.6	20.0	23.8	25.6	21.7
Надворешни причини за морбидитет и морталитет	V01-Y98	5.1	6.0	4.3	4.6	4.5	4.8	5.3	6.9	3.6	5.2	5.8	4.7	5.1	5.8	4.2
Фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги	Z00-Z99	928.1	944.2	917.7	1990.5	2082.5	1975.0	876.2	891.4	866.8	791.8	804.4	780.3	689.2	707.1	669.3

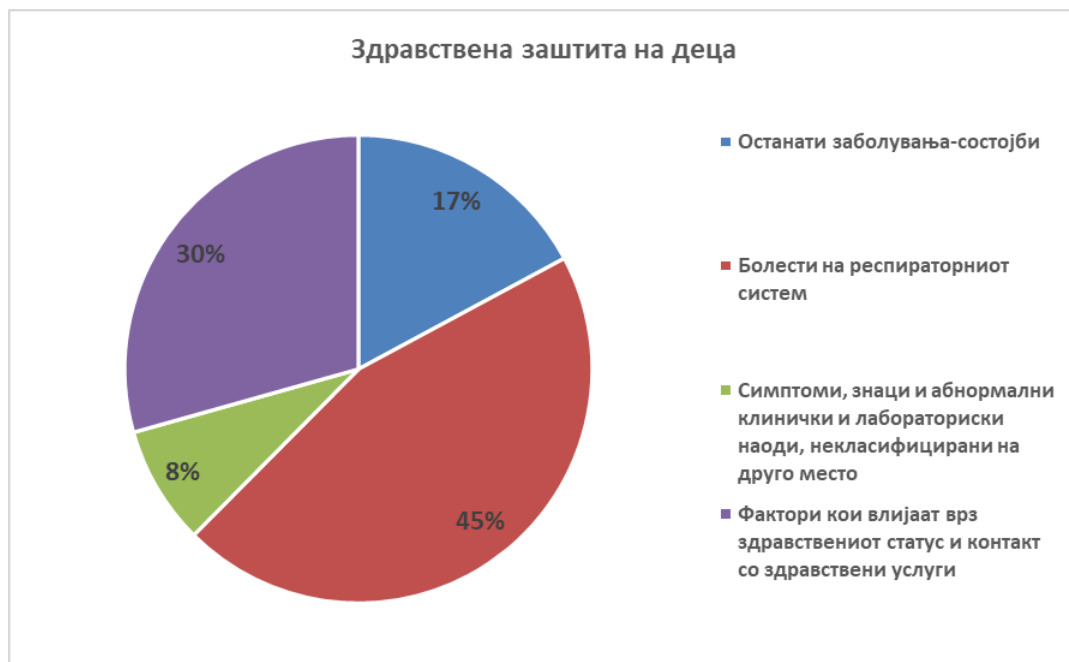
Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 13. Стапка на специфичен морбидитет за трите најзастапени заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на деца

СТАПКА НА СПЕЦИФИЧЕН МОРБИДИТЕТ ЗА ТРИ НАЈЗАСТАПЕНИ ГЛАВИ НА ЗАБОЛУВАЊА-СОСТОЈБИ ВО ДЕЈНОСТА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА НА ДЕЦА ВО СКОПСКИОТ РЕГИОН ЗА 2021 ГОДИНА																
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			<1 год.			од 1-2 год.			од 3-4 год.			од 5-6 год.		
		Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Вкупно (1 - XIX XXI)	A00-T98, Z00-Z99	3161.4	3249.2	3091.1	5008.5	5263.0	4946.8	3478.5	3579.9	3396.6	2961.9	3057.4	2867.9	2337.7	2394.3	2274.4
Вкупно (1 - XIX)	A00 - T98	2233.4	2305.0	2173.4	3018.0	3180.5	2971.8	2602.3	2688.5	2529.8	2170.1	2253.0	2087.6	1648.5	1687.3	1605.1
ГЛАВА X	J00-J99	1432.0	1479.7	1391.6	1763.0	1814.3	1779.0	1640.3	1687.7	1602.1	1452.9	1520.4	1385.0	1090.6	1130.5	1046.3
Акутен фарингит и акутен тонзилит	J02-J03	642.0	652.5	635.4	728.5	687.0	796.9	725.4	751.0	703.5	651.7	672.5	631.3	522.2	532.1	511.0
Други акутни горнореспираторни инфекции	J00-J01,J05-J06	347.4	352.4	344.5	511.7	547.1	496.2	392.7	392.2	396.2	340.2	349.9	330.8	248.1	247.4	248.8
Акутен бронхи и акутен бронхиолит	J20-J21	250.9	268.6	233.8	353.3	408.1	312.6	303.6	317.1	291.5	248.4	264.8	231.6	164.7	177.2	150.8
Акутен ларингит и трахеит	J04	107.7	114.9	100.8	98.4	93.2	107.3	126.4	133.8	119.5	118.9	128.6	108.9	83.3	92.9	72.8
Други болести на носот и на назалните синуси	J30-J31,J33-J34	25.9	28.5	23.2	4.3	6.5	2.2	22.1	24.1	20.2	33.7	36.1	31.3	30.1	33.3	26.6
ГЛАВА XXI	Z00-Z99	928.1	944.2	917.7	1990.5	2082.5	1975.0	876.2	891.4	866.8	791.8	804.4	780.3	689.2	707.1	669.3
Деца во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување	Z00-Z13	860.7	874.6	852.2	1850.0	1927.9	1843.0	800.8	815.0	791.9	731.8	742.5	722.1	650.8	667.3	632.2
Лица со потенцијални здравствени ризици поврзани со заразна болест	Z20,Z22-Z27,Z29	24.4	24.5	24.5	71.5	76.3	69.5	29.5	28.2	31.2	15.4	16.1	14.6	10.1	10.3	10.0
Лица во контакт со здравствените служби поради други причини	Z31-Z33,Z37,Z55-Z60,Z62-Z99	38.4	40.0	37.0	57.0	66.2	50.0	41.8	43.8	40.0	41.1	42.0	40.2	25.4	25.0	25.8
ГЛАВА XVIII	R00-R99	259.1	262.3	257.5	337.3	360.1	327.7	312.1	313.2	313.3	252.3	256.1	248.9	186.4	186.3	186.3
Треска од непознато потекло	R50	121.6	123.3	120.7	184.0	189.0	186.1	165.1	171.8	159.1	110.0	112.4	107.7	68.7	65.8	71.7
Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место	R00-R09,R11-R49, R51-R53,R55-R99	112.5	114.9	110.8	139.1	153.9	129.7	126.8	123.3	131.5	113.6	116.4	111.0	87.8	91.5	83.8
Абдоминална и карлична болка	R10	25.0	24.1	26.0	14.2	17.2	11.9	20.2	18.1	22.7	28.7	27.4	30.2	29.8	29.0	30.8

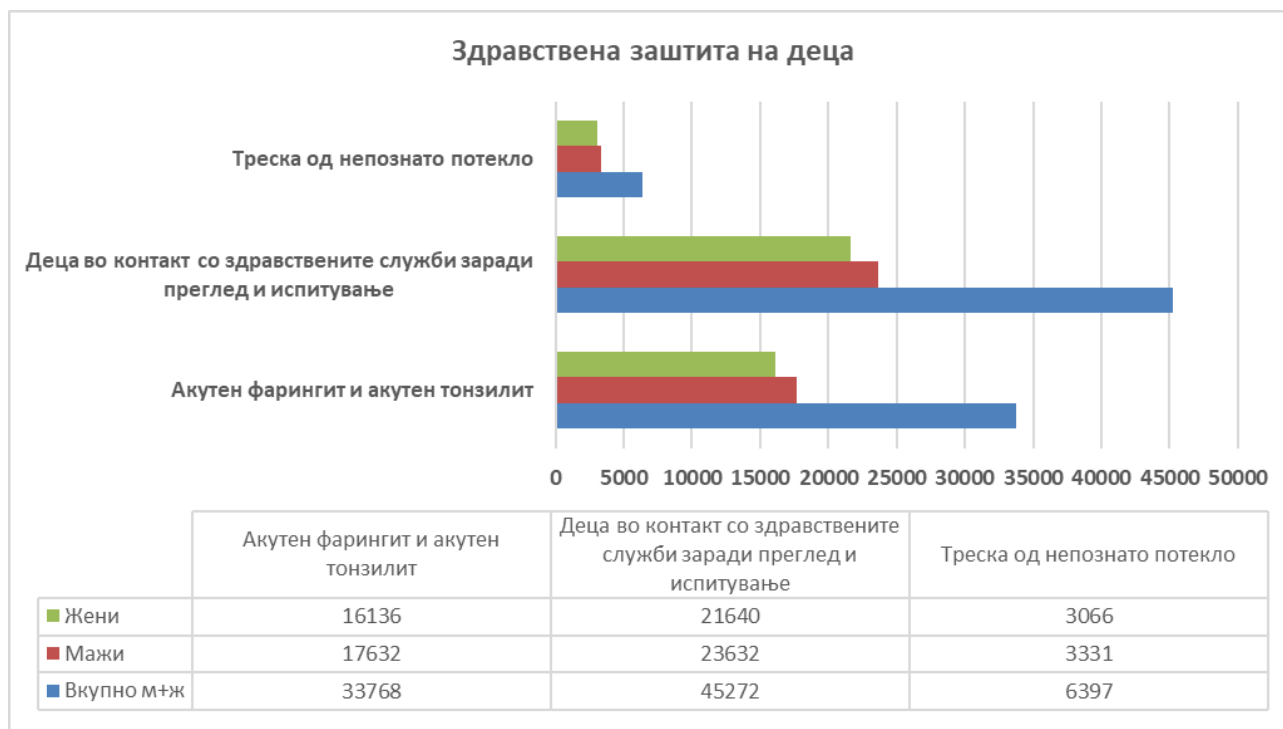
Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 10. Процентуален приказ на најзастапени глави на заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на деца на подрачјето на Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 11. Графички приказ на најзастапените категории од тритте најчести глави на заболувања – состојби во дејноста здравствена заштита на деца по пол на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

4.2.1.3. Дејност здравствена заштита на училишни деца и младина

Во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина во Скопскиот регион во текот на 2021 година првото место го делат болестите на респираторен систем (J00-J99) со вкупно 37,1%, односно повеќе од една третина од утврдениот морбидитет отпаѓа на оваа група заболувања. Во однос на половата дистрибуција, лицата од машки пол имаат застапеност од 51,5%, а женските 48,4%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 462,4‰, односно анализирано по пол на секои 1.000 училишни деца и младина од машки пол на возраст од 7 -24 години се утврдени 465 заболувања-состојби на респираторен систем, додека кај женскиот пол стапката на специфичен морбидитет е 459,3/1.000 училишни деца и младина. Највисоко рангирана возрастна група е 7-9 години со стапка од 767,3‰.

Во поглед на спецификите на патологијата најчесто станувало збор за акутен фарингит и акутен тонзилит, исто како и во дејноста здравствена заштита на деца. Сепак, половина од евидентираните утврдени заболувања се однесуваат на оваа шифра на дијагноза (53,1% од вкупниот број со J00-J99). Речиси идентична е прераспределбата по пол, 50,4% се од машки, додека 49,5% се женски пол. Вкупната стапка на специфичен морбидитет (J02-J03) изнесува 245,3‰. Исто и за овој блок на дијагноза најмногу се афектирани училишните деца од 7-9 години со стапка од 410,3‰ и приближно со слична честота на јавување кај двата пола.

Една четвртина од утврдениот морбидитет во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина го завземаат групата Z00-Z99 фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги со што го делат второто место, односно 26,2% од вкупниот број. Процентуалната дистрибуција по пол е слична (машки-48,8%, женски 51,1%). Вкупната стапка изнесува 326,2‰, односно анализирано по пол за машките изнесува 311,1/1.000 училишни деца и младина, а за женските е 342,1‰. Највисока поединечна стапка од групата Z00-Z99 имаат децата на возраст од 7-9 години, односно 371,4/1.000 училишни деца од 7-9 години.

Дури 93,4% од вкупно регистрираните од оваа група се токму поради Z00-Z13 (лица во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување) со стапка од 304,9‰. Половата дистрибуција е скоро идентично прераспределена (48,9% машки, а 51,1% женски). Децата од 7-9 години имале најголема потреба за да стапат во контакт

со здравствените служби заради преглед и испитување, односно на секои 1.000 деца на возраст од 7- 9 години, 338 пати е кодирано со шифра Z00-Z13. Анализирајќи по пол, стапката на специфичен морбидитет кај машките изнесва 351,8‰, додека кај женските е 324,7/1.000 училишни деца од 7-9 години.

Третото место го завзема групата R00-R99 симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место со учество од 7% во вкупно регистрираниот морбидитет. Од нив училишните деца и младина од машки пол имаат застапеност од 47,5% , додека од женски пол се 52,4%. На секои 1.000 училишни деца и младина, 88 пати се евидентирани кај матичниот лекар поради симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место. Анализирајќи ја стапката на јавување по пол, кај машките изнесува 82,0/1.000 уч.деца и младина, а кај женските 95,0‰. Највисоко рангирана е возрасната група 7-9 години со стапка од 132,0‰. (Табела 14, табела 15, дијаграм 12 и дијаграм 13 во прилог).

АНАЛИЗА НА ЗДРАВСТВЕНАТА СОСТОЈБА И ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА ЗА 2021 ГОДИНА – ЦЈЗ СКОПЈЕ

Табела 14. Стапка на специфичен морбидитет во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младаина

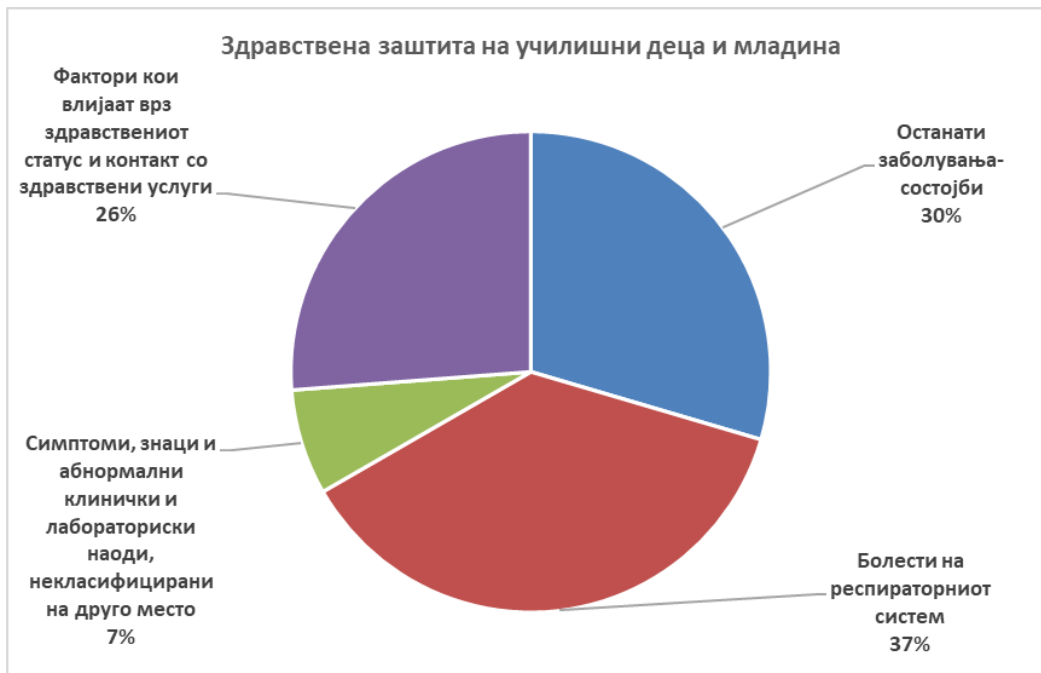
Стапка на специфичен морбидитет во дејност здравствена заштита на училишни деца и младаина на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година																
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			7-9 год			10-14 год.			15-19 год.			20-24 год.		
		Вкупно м+ж	Мажи	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	1244.7	1200.8	1290.8	1601.3	1659.4	1539.5	1321.0	1377.2	1261.3	1200.8	1091.3	1314.2	967.2	810.5	1130.9
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	918.5	889.8	948.6	1229.9	1272.4	1184.7	960.2	995.2	923.1	871.2	794.5	950.6	711.2	612.0	814.8
Одредени инфективни и паразитски болести	A00-B99	69.2	67.0	71.5	65.0	62.7	67.4	68.5	69.0	68.0	77.5	75.6	79.5	64.4	59.2	69.9
Неоплазми	C00-D48	3.5	2.9	4.1	1.5	1.5	1.6	2.3	2.5	2.1	3.8	3.1	4.5	5.7	4.0	7.6
Болести на крвта и крвните органи и одредени заболувања кај имунолошкиот механизам	D50-D89	10.6	5.2	16.1	6.3	7.1	5.6	9.7	7.5	12.1	13.8	3.8	24.1	11.1	3.1	19.4
Ендокрини, нутритивни и болести на метаболизам	E00-E90	14.1	8.9	19.7	10.9	9.1	12.8	10.1	10.4	9.8	13.8	8.7	19.1	20.8	7.3	35.0
Ментални и болести на однесувањето	F00-F99	18.9	19.3	18.5	12.8	17.8	7.5	11.9	13.3	10.4	23.5	22.1	25.0	25.7	23.8	27.7
Болести на нервниот систем	G00-G99	11.8	12.7	11.0	9.0	8.8	9.2	13.0	16.2	9.6	12.0	9.8	14.3	12.4	14.4	10.3
Болести на очите и аднекси	H00-H59	24.2	21.8	26.7	27.0	28.3	25.6	25.6	25.3	26.0	25.7	19.7	32.0	19.2	15.7	22.9
Болести на ушите и мастоидниот процес	H60-H95	26.3	25.2	27.4	36.1	38.4	33.7	29.7	29.4	30.0	22.6	19.9	25.3	19.8	17.0	22.6
Болести на циркулаторниот систем	I00-I99	4.3	4.0	4.7	0.8	0.9	0.7	1.9	2.3	1.4	3.8	3.4	4.4	9.7	8.4	11.1
Болести на респираторниот систем	J00-J99	462.4	465.3	459.3	767.3	810.2	721.7	539.1	565.6	510.9	388.5	374.7	402.8	249.6	214.0	286.8
Болести на дигестивниот систем	K00-K93	41.8	43.1	40.3	37.6	40.5	34.4	32.7	36.9	28.2	46.2	45.9	46.5	49.7	48.7	50.8
Болести на кожа и поткожно ткиво	L00-L99	59.7	49.7	70.2	53.8	47.8	60.3	54.9	50.1	60.1	69.8	57.1	83.1	58.6	43.3	74.6
Болести на мускулоскелетален систем и сврзно ткиво	M00-M99	28.1	27.3	29.0	16.7	14.9	18.5	25.3	24.4	26.4	29.8	28.3	31.3	37.2	37.7	36.6
Болести на гениторионарниот систем	N00-N99	25.8	17.8	34.1	24.5	17.3	32.2	16.4	13.7	19.2	25.0	15.1	35.3	37.2	25.3	49.8
Бременост, раѓање и пурперум	O00-O99	0.2	0.0	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.1	0.0	0.2	0.8	0.0	1.6
Вродени аномалии, деформации и хромозомски абнормалности	Q00-Q99	3.8	4.5	3.1	7.9	10.0	5.6	4.8	5.9	3.7	2.1	1.8	2.3	1.7	1.8	1.6
Симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неклассифицирани на друго место	R00-R99	88.3	82.0	95.0	132.0	129.6	134.5	89.2	89.7	88.8	85.4	70.6	100.7	60.7	52.6	69.2
Повреди, труење и одредени други последици од надворешни причини	S00-T98	25.5	33.3	17.2	20.6	27.5	13.4	25.1	33.1	16.7	27.7	35.0	20.2	26.7	35.7	17.4
Надворешни причини за морбидитет и морталитет	V01-Y98	2.8	3.0	2.5	4.4	4.6	4.2	2.6	3.0	2.2	2.3	2.4	2.1	2.3	2.5	2.1
Фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги	Z00-Z99	326.2	311.1	342.1	371.4	387.0	354.7	360.7	382.0	338.2	329.6	296.7	363.6	256.0	198.5	316.1

Табела 15. Стапка на специфичен морбидитет за трите најзастапени заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младиња

Стапка на специфичен морбидитет на три најзастапени глави на заболувања-состојби во дејност здравствена заштита на училишни деца и младиња на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година																
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			7-9 год.			10-14 год.			15-19 год.			20-24 год.		
		Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж	Вкупно	м	ж
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	1244.7	1200.8	1290.8	1601.3	1659.4	1539.5	1321.0	1377.2	1261.3	1200.8	1091.3	1314.2	967.2	810.5	1130.9
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	918.5	889.8	948.6	1229.9	1272.4	1184.7	960.2	995.2	923.1	871.2	794.5	950.6	711.2	612.0	814.8
ГЛАВА X	J00-J99	462.4	465.3	459.3	767.3	810.2	721.7	539.1	565.6	510.9	388.5	374.7	402.8	249.6	214.0	286.8
Акутен фарингит и акутен тонзилит	J02-J03	245.3	241.8	249.0	410.3	420.8	399.1	292.2	298.3	285.7	205.9	197.4	214.8	124.0	104.0	144.7
Други акутни горнореспираторни инфекции	J00-J01, J05-J06	92.7	91.3	94.2	151.1	155.5	146.3	109.2	110.6	107.8	82.5	79.2	85.9	46.2	39.2	53.4
Акутен бронхит и акутен бронхиолит	J20-J21	52.9	55.5	50.1	95.7	103.3	87.5	61.2	69.8	52.2	37.9	37.0	38.7	30.2	26.3	34.2
Акутен ларингит и трахеит	J04	28.0	29.5	26.3	58.1	68.1	47.5	30.6	33.9	27.1	19.8	18.6	21.0	13.1	9.5	16.8
Други болести на носот и на назалните синуси	J30-J31, J33-J34	23.2	25.2	21.1	27.1	32.5	21.3	24.4	28.6	19.8	22.9	22.9	22.9	19.8	18.9	20.7
ГЛАВА XXI	Z00-Z99	326.2	311.1	342.1	371.4	387.0	354.7	360.7	382.0	338.2	329.6	296.7	363.6	256.0	198.5	316.1
Лица во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување	Z00-Z13	304.9	291.1	319.4	338.7	351.8	324.7	338.3	359.9	315.4	313.3	282.3	345.5	238.4	185.7	293.5
Лица во контакт со здравствените служби поради други причини	Z31-Z39, Z55-Z60, Z62-Z65, Z71, Z73- Z79	10.8	9.7	12.0	19.0	21.2	16.7	10.3	10.3	10.3	6.6	5.1	8.1	10.1	5.8	14.6
Други лица со потенцијални здравствени ризици поврзани со заразна болест	Z20, Z22-Z29	8.5	8.3	8.7	11.5	12.0	10.9	10.0	9.5	10.6	7.8	7.6	8.1	5.5	5.2	5.8
ГЛАВА XVIII	R00-R99	88.3	82.0	95.0	132.0	129.6	134.5	89.2	89.7	88.8	85.4	70.6	100.7	60.7	52.6	69.2
Други симптоми, знаци и ненормални клинички и лабораториски наоди неklasифицирани на друго место	R00-R09, R11, R49, R51-R59	47.3	44.0	50.8	60.4	61.9	58.9	46.5	47.8	45.2	47.4	38.9	56.3	38.7	32.5	45.1
Абдоминална и карлична болка	R10	21.3	17.7	25.1	31.9	27.3	36.8	21.4	19.9	23.1	23.9	17.3	30.7	11.5	9.4	13.7
Треска од непознато потекло	R50	19.8	20.3	19.3	39.6	40.4	38.9	21.3	22.0	20.5	14.1	14.4	13.8	10.5	10.7	10.4

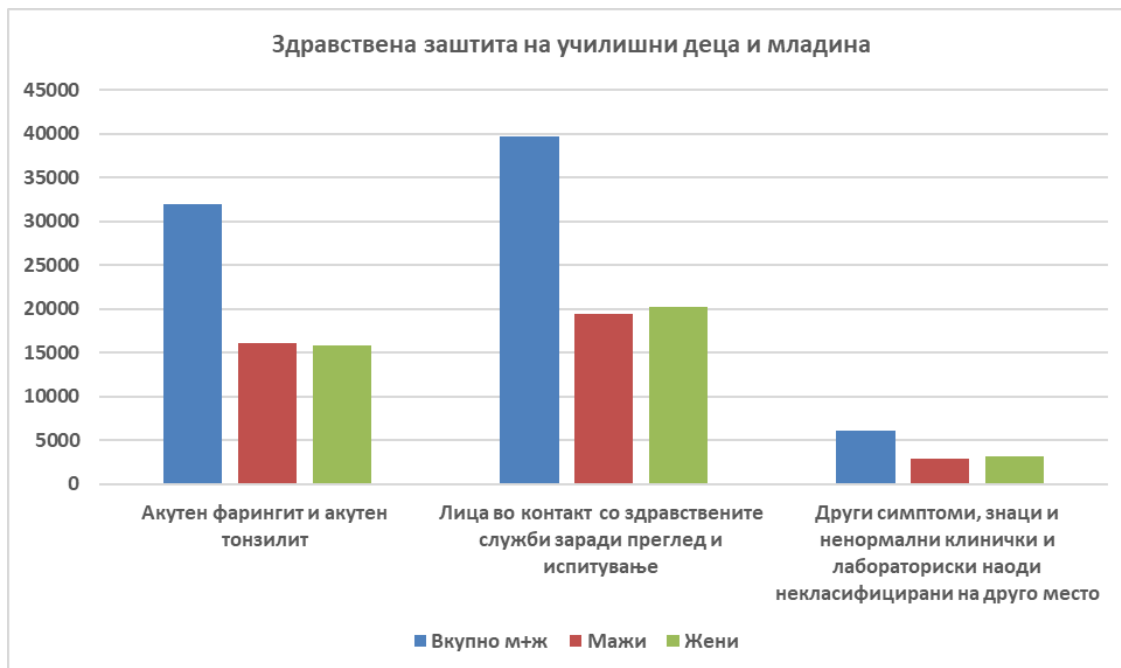
Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 12. Процентуален приказ на најзастапени глави на заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на училишни деца и млади на подрачјето на Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 13. Графички приказ на најзастапените категории од трите најчести глави на заболувања – состојби во дејноста здравствена заштита на училишни деца и млади по пол на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

4.2.1.4. Дејност здравствена заштита на жени

Во дејноста здравствена заштита на жени во Скопскиот регион евидентирани се вкупно 108.820 заболувања-состојби. На прво место се наоѓаат групата болести на генитоуринарниот систем (N00-N99) со вкупно 41,7% учество во вкупниот морбидитет. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 146,7‰, додека анализирајќи по поединечни возрастни групи најмногу се афектирани жените од 35-44 години. Во однос на честота на јавување на болестите на генитоуринарниот тракт, на секои 1.000 жени од 35-44 години, дури 310 пати се кодирани болестите на генитоуринарниот систем.

Како најчесто утврдено заболување е регистриран блокот на дијагноза N91-N92 нарушување на менструацијата. Една петина од жените со болести на генитоуринарниот систем имаат евидентирано нарушување на менструацијата, односно 22,6%. Вкупната стапка на специфичен морбидитет за оваа патологија изнесува 33,2/1.000 жени. Како и претходно, и овде гледано по поединечни возрастни групи жените од 35-44 години се најмногу погодени со највисока поединечна стапка од 76,7‰.

На второ место следуваат фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги Z00-Z99 со учество од 40,6%. Истите се рангирани на приближно ниво со болестите на генитоуринарниот систем и имаат стапка на јавување од 142,8/1.000 жени. Жените на возраст од 25-34 години имале најчеста потреба за посета кај матичен гинеколог заради оваа група на дијагнози, односно на секои 1.000 жени од 25-34 години, дури 484 пати се евидентирани во матичниот картон дел од групата на дијагнози Z00-Z99.

Аntenatalен скрининг и друг надзор на бременоста со 35,4% учество во вкупниот број на дијагнози (Z00-Z99) е најчестата причина за која жените се обратиле за лекарски преглед. Кај секои 1.000 жени овој блок на дијагнози е забележан 50 пати како причина за посета, а како најчесто афектирани се жените на 25-34 години со највисока поединечна стапка од 246,5‰.

Третото место по број на утврден морбидитет во дејноста здравствена заштита на жени го делат бременост, раѓање и пуерпериум (O00-O99) и завземаат 8,9%. Вкупната стапка изнесува 31,5/1.000 жени, а поединечната стапка по возрастни групи е

највисока кај жените од 25-34 години (152,7‰). Други компликации на бременоста и породувањето (O20, O24-O29, O60-O63, O67-O71, O73-O75, O81-O84) е широк спектар на дијагнози кои се издвојуваат како најчеста причина за евидентирање на утврдениот морбидитет од оваа група и опфаќаат 42%. (Табела 16, табела 17, дијаграм 14 и дијаграм 15 во прилог).

Табела 16. Стапка на специфичен морбидитет во дејноста здравствена заштита на жени

Стапка на специфичен морбидитет во дејност здравствена заштита на жени на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година										
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно	Возрасни групи							
			до 14 год.	15-24 год.	25-34 год.	35-44 год.	45-54 год.	55-64 год.	65-74 год.	75 и повеќе год.
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	351.4	6.5	409.4	1000.6	640.8	372.9	155.7	111.0	39.0
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	208.6	4.6	209.9	516.6	414.7	268.7	100.5	72.8	27.3
Одредени инфективни и паразитски болести	A00 - B99	10.7	0.8	15.9	29.5	17.9	10.5	5.1	3.2	1.0
Неоплазми	C00 - D48	16.6	0.2	3.8	18.3	34.5	39.4	15.2	12.2	3.0
Болести на циркулаторниот систем	I00 - I99	0.3	0.0	0.3	0.8	0.4	0.2	0.1	0.2	0.0
Болести на генитоуринарниот систем	N00 - N99	146.7	2.7	140.3	306.8	310.6	215.2	78.6	56.4	22.6
Бременост, раѓање и пуерпернум	O00 - O99	31.5	0.9	45.2	152.7	46.7	0.9	0.0	0.0	0.0
Вродени аномалии, деформации и хромозомски абнормалности	Q00 - Q99	0.3	0.0	0.7	1.2	0.4	0.0	0.1	0.0	0.0
Симптоми, знаци и абнормални клинички и лабораториски наоди, неklasифицирани на друго место	R00 - R99	2.6	0.1	3.6	7.3	4.1	2.5	1.3	0.8	0.7
Повреди, трусење и одредени други последици од надворешни причини	S00 - T98	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Надворешни причини за морбидитет и морталитет	V01 - Y98	0.2	0.0	0.1	0.7	0.5	0.0	0.0	0.0	0.0
Фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги	Z00 - Z99	142.8	1.9	199.5	484.1	226.1	104.3	55.2	38.3	11.7

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 17. Стапка на специфичен морбидитет за трите најзастапени заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на жени

Стапка на специфичен морбидитет на три најзастапени глави на заболувања-состојби во дејност здравствена заштита на жени на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година										
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно	Возрасни групи							
			до 14 год.	15-24 год.	25-34 год.	35-44 год.	45-54 год.	55-64 год.	65-74 год.	75 и повеќе год.
Вкупно (I - XIX, XXI)	A00-T98, Z00-Z99	351.4	6.5	409.4	1000.6	640.8	372.9	155.7	111.0	39.0
Вкупно (I - XIX)	A00 - T98	208.6	4.6	209.9	516.6	414.7	268.7	100.5	72.8	27.3
ГЛАВА XIV	N00 - N99	146.7	2.7	140.3	306.8	310.6	215.2	78.6	56.4	22.6
Нарушување на менструацијата	N91-N92	33.2	1.6	44.3	67.3	76.7	62.0	0.0	0.0	0.0
Друго воспаление на вагината и вулвата	N76	32.8	0.2	36.1	82.0	66.2	36.7	17.1	12.0	4.6
Женски инфертилитет	N97	14.1	0.6	10.5	46.4	47.9	0.1	0.0	0.0	0.0
Менопаузални и други перименопаузални заболувања	N95	11.9	0.0	0.0	1.0	6.7	38.4	26.7	17.5	4.1
Воспалителна болест на цервиксот на утерусот	N72	10.7	0.1	14.5	27.4	22.8	11.8	3.5	2.4	0.6
ГЛАВА XXI	Z00 - Z99	142.8	1.9	199.5	484.1	226.1	104.3	55.2	38.3	11.7
Антенатален скрининг и друг надзор на бременоста	Z34-Z36	50.6	0.3	92.4	246.5	61.6	0.0	0.0	0.0	0.0
Гинеколошки преглед	Z01.4	50.5	0.6	57.2	129.7	97.6	57.3	26.1	18.0	5.9
Лица во контакт со здравствените служби заради преглед и испитување	Z00-Z13 (без Z01.4, Z12.4)	28.0	0.7	33.3	62.3	40.8	39.0	24.3	15.6	4.8
ГЛАВА XV	O00 - O99	31.5	0.9	45.2	152.7	46.7	0.9	0.0	0.0	0.0
Други компликации на бременоста и породувањето	O20, O24-O29, O60-O63, O67-O71, O73-O75, O81-O84	13.2	0.1	15.5	67.0	20.2	0.4	0.0	0.0	0.0
Единечно спонтано породување	O80	6.1	0.2	9.4	30.8	7.4	0.0	0.0	0.0	0.0
Друга грижа за мајката во врска со фетусот и амнионска празнина и можни породилни проблеми	O30-O43, O47-O48	4.8	0.1	5.7	22.8	8.6	0.0	0.0	0.0	0.0

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 14. Процентуален приказ на најзастапени глави на заболувања-состојби во дејноста здравствена заштита на жени на подрачјето на Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 15. Графички приказ на најзастапените категории од тритте најчести глави на заболувања – состојби во дејноста здравствена заштита на жени на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

4.2.1.5. Дејност заштита и лекување на устата и забите

Во текот на 2021 година во стоматолошката дејност се евидентирани вкупно 165.752 заболувања-состојби, од кои 46,9% се присутни кај лицата од машки пол, додека 53,1% се кај женскиот пол. Највисоко рангирани, односно 31% од вкупно регистрираните заболувања во стоматолошките ординации се поради дентален кариес (K02). Вкупната стапка на заболеност е 84,1/1.000 жители, од кои 80,9% отпаѓаат на машките, а 87,3% на лицата од женскиот пол. Заболувањето е присутно кај сите возрастни категории, а највисока стапка на заболеност се јавува кај возрастната група од 25-34 години (151,7%), но анализирајќи по пол од оваа група повеќе се афектирани жените (166,8%).

Следуваат болести на пулпата и периапикалните ткива (K04) со 19% учество во вкупниот морбидитет и стапка на заболеност од 52,8%. Највисока заболеност се јавува кај возрастната категорија 25-34 години (88,8%) и тоа повисока е кај жените (95,7/1.000 жени на 25-34 години).

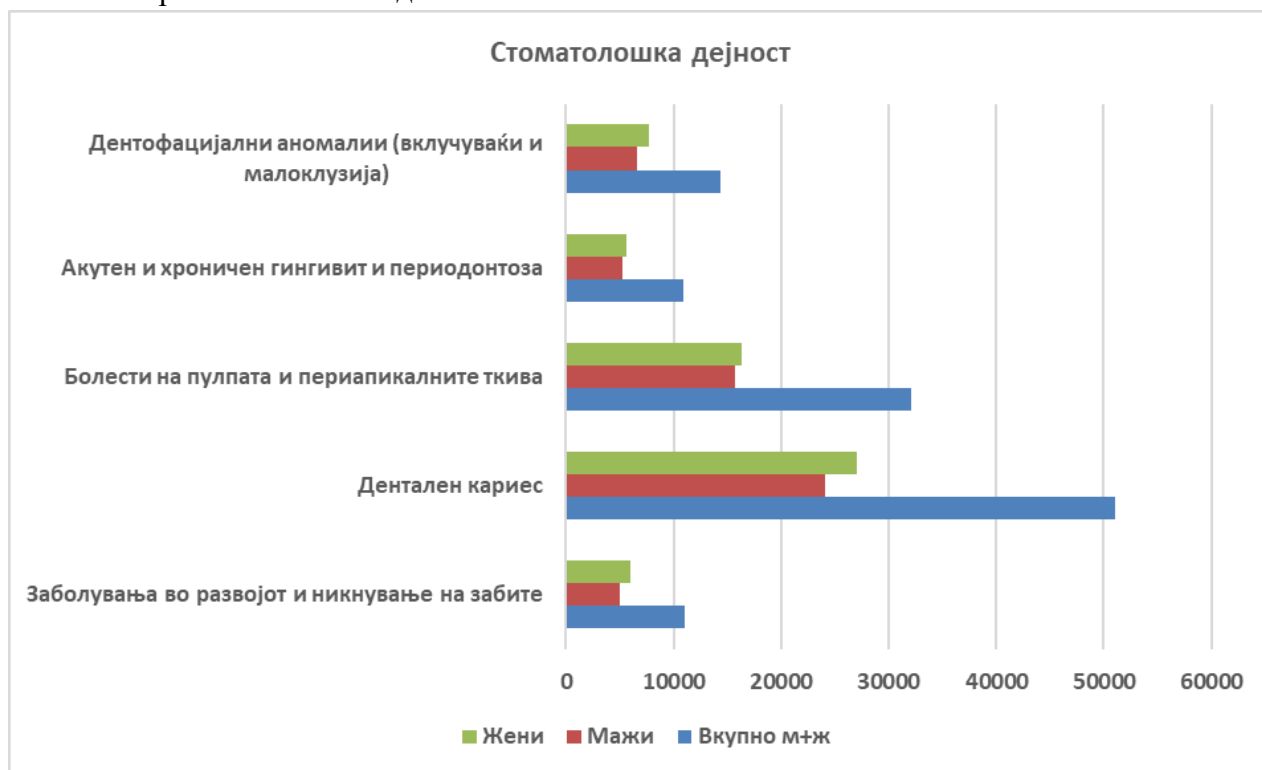
На трето место по честота на заболеност се јавуваат дентофацијалните аномалии (вклучувајќи и малоклузија) K07 со стапка од 23,6% и процентуално учество од 9% во вкупниот морбидитет. Оваа категорија на заболувања најмногу се јавуваат кај училишните деца на возраст од 10-14 години со стапка од 121,6% и истата е поголема кај женските деца (139,3/1.000 деца од женски пол на возраст 10-14 години). (Табела 18, дијаграм 16 и дијаграм 17 во прилог).

Табела 18. Стапка на специфичен морбидитет на најзастапените заболувања-состојби во стоматолошката дејност

Стапка на специфичен морбидитет на најзастапените заболувања-состојби во дејноста заштита и лекување на устата и забите на подрачјето во Скопскиот регион во 2021 година																																		
Заболувања-состојби	Шифра по МКБ -10	Вкупно			до 4 год.			5-9 год.			10-14 год.			15-24 год.			25-34 год.			35-44 год.			45-54 год.			55-64 год.			65-74 год.			75 и повеќе		
		Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени	Вкупно м+ж	Маж	Жени			
Вкупно (1 - 32)	A00 - Z99	273.1	261.8	284.0	40.8	35.8	46.5	343.1	320.8	367.1	339.5	302.4	378.8	373.5	345.4	402.7	485.4	406.4	565.1	248.5	240.1	256.7	218.7	219.1	218.3	213.5	219.3	208.2	190.8	216.8	169.7	157.3	196.0	128.4
Вкупно (1 - 25)	A00 - S09	243.5	238.3	248.7	30.1	26.6	34.1	304.3	281.3	329.0	315.4	283.1	349.7	343.3	316.9	370.7	397.3	368.9	426.0	228.4	220.0	236.7	200.3	199.3	201.2	196.1	199.8	192.6	176.3	199.9	157.0	143.2	178.3	117.1
Заболувања во развојот и никнување на забите	K00	18.1	17.0	19.2	0.1	0.1	0.0	10.8	10.3	11.4	8.1	7.1	9.1	2.7	2.9	2.4	1.6	1.3	1.8	3.4	2.8	3.9	13.8	11.8	15.6	37.1	32.6	41.2	58.9	63.4	55.2	55.2	61.4	50.5
Дентален кариес	K02	84.1	80.9	87.3	12.8	11.9	13.9	101.5	94.1	109.5	100.7	88.8	113.4	129.4	116.4	142.9	151.7	136.7	166.8	96.8	91.2	102.4	73.2	73.0	73.4	54.9	56.4	53.4	36.5	42.3	31.7	24.0	31.2	18.6
Болести на пулпата и периапикалните ткива	K04	52.8	52.8	52.9	5.3	5.3	5.3	59.3	58.3	60.3	35.9	33.2	38.8	62.0	58.1	66.1	88.8	81.8	95.7	59.5	58.6	60.4	53.0	53.8	52.2	47.9	49.5	46.5	40.7	46.5	35.9	29.5	40.2	21.6
Акутен и хроничен гингивит и периодонтоза	K05.0, K05.1, K05.4-K05.6	17.9	17.7	18.1	0.5	0.5	0.5	12.6	11.6	13.6	11.7	11.2	12.2	23.6	22.2	25.0	38.0	34.7	41.4	21.6	21.3	21.9	17.7	17.3	18.1	14.1	15.4	13.0	9.6	11.5	8.1	6.8	9.0	5.1
Дентофацијални аномалии (вклучуваќи и малоклузија)	K07	23.6	22.2	24.9	5.7	3.2	8.3	85.6	73.6	98.4	121.6	105.0	139.3	64.2	60.0	68.6	16.5	16.8	16.2	2.4	2.4	2.5	1.4	1.6	1.2	0.9	1.0	0.8	0.8	0.8	0.8	0.6	0.8	0.5

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 16. Графички приказ на најзастапените категории на заболувања – состојби во дејноста заштита и лекување на устата и забите прикажани по пол на подрачјето на Скопскиот регион за 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 17. Процентуален приказ на најзастапени заболувања-состојби во дејноста заштита и лекување на устата и забите на подрачјето на Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

4.2.2. Морбидитет и леталитет регистриран во болничка дејност во Скопскиот регион за 2021 година

Во 2021 година, 103.290 лица биле лекувани во здравствените установи со болничко-стационарно лекување на подрачјето на Скопскиот регион. Од нив 49,7% се лица од машки пол, додека 50,2% се жени. Анализирајќи ги возрастните групи на вкупно лекуваните, најмногу афектирана е категоријата 70-79 години со 16,3% од вкупниот број на заболени. Во стационарните установи на територијата се евидентирани 4.656 болнички кревети, а пациентите престојувале 1.122.923 болнички денови со просечно времетраење на болничкиот престој од 10,87 дена.

Во структурата на болнички морбидитет за сите возрастни категории на **прво место** се **неоплазми** со вкупен број 20.258 лекувани болни (односно 20% од вкупно лекуваните). Од нив 10.986 лица (54,2%) се од машки пол, додека пак 9.272 лица (45,7%) се од женски пол. Најголемиот број на пациенти од оваа група на заболувања кои биле болнички лекувани имаат 70-79 години (19,9% од вкупно лекуваните со неоплазми).

Следуваат болестите на циркулаторен систем со учество од 13% во вкупниот број. Од нив 8.620 (63,8%) се машки пол, а 4.887 (36,1%) се жени. Највисоко рангирана категорија на возрастна група е 70-79 години со вкупно 25%, односно една четвртина од вкупно третираниите со болести на циркулаторен систем.

Третото место во болничкиот морбидитет вкупно за сите возрастни категории отпаѓа на **болести на генитоуринарен систем** со вкупен број на регистрирани лекувани болни 12.086 лица (12%), а во однос на половата дистрибуција 33,8% се мажи, додека 66,1% се жени. Една петтина од пациентите со болести на генитоуринарниот систем припаѓаат на возрастна категорија 40-49 години, а од нив 84% се жени, а 16% се мажи.

Во здравствените установи со болничко-стационарно лекување на територијата на Скопскиот регион престојувале вкупно 58.859 скопски жители, додека 40,3% се пациенти од останати региони на Републиката. Анализирајќи го бројот на лекуваните болни, најголем удел (9%) со остварени 64.847 болнички денови и просечно траење на лекување од 6,95 дена отпаѓа на ЈЗУ Градска општа болница 8-ми септември. Околу 70% од пациентите се од Скопскиот регион со остварени 47.042 болнички денови

(72,5% од вкупниот број) и просечно траење на лекување од 7,13 дена. Следува ПЗУ Клиничка болница Систина со учество од 7,7% од вкупниот број на лекувани пациенти во здравствените установи со болничко-стационарно лекување, а истите оствариле 40.884 денови на хоспитализација со просечно траење на лекување од 5,10 дена. Од нив 40,6% се жители од Скопскиот регион, а истите оставриле 36,6% од вкупниот број на болнички денови во установата. Просечното траење на лекување за пациентите од Скопскиот регион е за само 0,6 денови помалку од вкупното. Следна установа со опфат од 7,7% во вкупно болнички лекувани пациенти на територијата е ЈЗУ УК за Кардиологија. Овие лекувани болни имаат вкупно 19.689 денови на хоспитализација со просечно времетраење на лекување од 2,47 дена, а од нив 68,2% се скопски жители (со 12.956 болнички денови и за 0,1 ден помалку просечен престој во болница).

Вкупниот број на умрени пациенти од хоспитализираните изнесува 3.125, од кои 1.814 (58%) се од машки, а 1.311 (41,9%) се од женски пол. Анализирајќи го вкупниот леталитетот кај хоспитализираните, истиот изнесува 3,03%, пресметано по пол 3,53% за мажите, а 2,53% за жените. Во однос на групите на заболувања-состојби според МКБ 10, смртноста е најчеста во групата одредени инфективни и паразитски болести и леталитетот кај хоспитализираните изнесува 15,98%. Во однос на старосната структура леталитетот е највисок за лицата од 80 и повеќе години и изнесува 26,73%, односно (27,65% за лицата од машки пол, а 25,68% за женски пол). На второ место со висок леталитет се пациентите починати поради симптоми и ненормални клинички и лабораториски наоди, неклассифицирани на друго место и истиот изнесува 4,47%, односно 4,85% за машките, а 4% за жените. Возрасната категорија 80 и повеќе години ја има највисоката поединечна вредност на леталитет кај хоспитализираните од 14,79%. Согласно висината на леталитетот, третото место го делат болестите на циркулаторен систем со 3,68% (од кои 2,98% се машки пол, додека 4,91% се женски пол). Како и кај претходните две групи, така и овде возрасната категорија 80 и повеќе години има највисок леталитет од 13,26%. (Табела 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 и 30; Дијаграм 18 и 19).

Табела 19. Приказ на вкупниот број лекувани болни, остварени болнички денови, болнички постели и просечно траење на лекување претставен по здравствени установи и жители на Скопје и РМ за 2021 година

Реден број	Назив на здравствена установа (ЗУ)	ВКУПНО				ЖИТЕЛИ НА СКОПЈЕ			ЖИТЕЛИ НА МК		
		Болнички постели (БП)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)
1	ЈЗУ УК КАРИЛ	18	827	5840	7.06	321	1989	6.20	490	3692	7.53
2	ЈЗУ УК ЗА КАРДИОЛОГИЈА	127	7972	19689	2.47	5441	12956	2.38	2510	6683	2.66
3	ЈЗУ УК ЗА НЕВРОЛОГИЈА	89	1048	9998	9.54	680	6615	9.73	368	3383	9.19
4	ЈЗУ УК ЗА ПУЛМОЛОГИЈА И АЛЕРГОЛОГИЈА	50	938	7845	8.36	612	5171	8.45	324	2666	8.23
5	ЈЗУ УК ЗА АБДОМИНАЛНА ХИРУРГИЈА	71	2184	15962	7.31	1208	7811	6.47	975	8146	8.35
6	ЈЗУ УК ЗА ГАСТРОЕНТЕРОХЕПАТОЛОГИЈА	48	1988	14285	7.19	1095	8526	7.79	879	5728	6.52
7	ЈЗУ УК ЗА ТРАУМАТОЛОГИЈА	42	1261	8778	6.96	470	3224	6.86	765	5317	6.95
8	ЈЗУ УК ЗА ПЛАСТИЧНА И РЕКОНСТРУКТИВНА ХИРУРГИЈА	35	3780	9030	2.39	2397	5642	2.35	1357	3337	2.46
9	ЈЗУ УК ЗА РАДИОЛОГИЈА	31	2425	11363	4.69	1107	4756	4.30	1304	6544	5.02
10	ЈЗУ УК ЗА ОЧНИ БОЛЕСТИ	83	2591	3190	1.23	1296	1616	1.25	1210	1453	1.20
11	ЈЗУ УК ЗА ТОРАКАЛНА И ВАСКУЛАРНА ХИРУРГИЈА	52	1522	10272	6.75	639	4413	6.91	876	5814	6.64
12	ЈЗУ УК ЗА ДЕТСКА ХИРУРГИЈА	54	1717	6100	3.55	900	2912	3.24	808	3121	3.86
13	ЈЗУ УК ЗА РЕВМАТОЛОГИЈА	42	1085	18778	17.31	491	8131	16.56	594	10647	17.92
14	ЈЗУ УК ЗА ОРТОПЕДСКИ БОЛЕСТИ	135	1110	6839	6.16	504	2907	5.77	586	3857	6.58
15	ЈЗУ УК ЗА АКУШЕРСТВО	94	6700	24882	3.71	3524	12020	3.41	3161	12803	4.05

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

*во вкупно не се вклучени категорија лекувани болни (останати), т.е. жители вон РМ

Табела 20. Приказ на вкупниот број лекувани болни, остварени болнички денови, болнички постели и просечно траење на лекување претставен по здравствени установи и жители на Скопје и РМ за 2021 година

Реден број	Назив на здравствена установа (ЗУ)	ВКУПНО				ЖИТЕЛИ НА СКОПЈЕ			ЖИТЕЛИ НА МК		
		Болнички постели (БП)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)
16	ЈЗУ УК ЗА УВО, НОС И ГРЛО	62	813	4492	5.53	610	3483	5.71	202	1008	4.99
17	ЈЗУ УК ЗА ХЕМАТОЛОГИЈА	45	6673	325187	48.73	3126	160150	51.23	3541	164953	46.58
18	ЈЗУ УК ЗА ПСИХИЈАТРИЈА	62	560	18460	32.96	364	13369	36.73	196	5091	25.97
19	ЈЗУ УК ЗА ИНФ. БОЛЕСТИ И ФЕБР.СОСТОЈБИ	105	2966	35648	12.02	2189	25576	11.68	757	9786	12.93
20	ЈЗУ УК ЗА ЕНДОКРИНОЛОГИЈА	36	538	2633	4.89	385	1866	4.85	151	765	5.07
21	ЈЗУ УК ЗА РАДИОТЕРАПИЈА И ОНКОЛОГИЈА	168	3657	20582	5.63	1364	3824	2.80	2293	16758	7.31
22	ЈЗУ УК ЗА НЕФРОЛОГИЈА	50	3151	20418	6.48	1774	14260	8.04	1375	6143	4.47
23	ЈЗУ УК ЗА ДЕТСКИ БОЛЕСТИ	120	4527	28545	6.31	2283	13415	5.88	2222	15014	6.76
24	ЈЗУ УК ЗА НЕВРОХИРУРГИЈА	57	574	6004	10.46	273	2524	9.25	298	3466	11.63
25	ЈЗУ УК ЗА ДЕРМАТОЛОГИЈА	34	743	8053	10.84	564	6238	11.06	178	1811	10.17
26	ЈЗУ УК ЗА ДРЖАВНА КАРДИОХИРУРГИЈА	16	375	5749	15.33	182	2955	16.24	192	2783	14.49
27	ЈЗО КЛИНИКА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНА ХИРУРГИЈА	29	1399	4097	2.93	687	1881	2.74	707	2199	3.11
28	ЈЗУ УК ЗА АКУШЕРСТВО	31	484	2128	4.40	339	1469	4.33	145	659	4.54
29	ЈЗУ ПСИХИЈАТРИСКА БОЛНИЦА СКОПЈЕ	1088	1630	203011	124.55	1343	179194	133.43	285	23804	83.52
30	ЈЗУ ИНСТИТУТ ЗА БЕЛОДР.ЗАБОЛУВАЊА И ТУБЕРКУЛОЗА	72	819	10123	12.36	703	8735	12.43	115	1387	12.06

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

*во вкупно не се вклучени категорија лекувани болни (останати), т.е. жители вон РМ

Табела 21. Приказ на вкупниот број лекувани болни, остварени болнички денови, болнички постели и просечно траење на лекување претставен по здравствени установи и жители на Скопје и РМ за 2021 година

Реден број	Назив на здравствена установа (ЗУ)	ВКУПНО				ЖИТЕЛИ НА СКОПЈЕ			ЖИТЕЛИ НА МК		
		Болнички постели (БП)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)	Лекувани болни (ЛБ)	Болнички денови (БД)	Просечно траење на лекување (ПТЛ)
31	ЈЗУ СПЕЦ. БОЛ. ЗА ГЕР. И ПАЛ.МЕДИЦИНА	267	719	52747	73.36	581	42367	72.92	138	10380	75.22
32	ЈЗУ ГРАДСКА ОПШТА БОЛНИЦА 8-МИ СЕПТЕМВРИ	368	9331	64847	6.95	6597	47042	7.13	2714	17677	6.51
33	ЈЗУ ЗАВОД ЗА ФИЗИКАЛНА МЕДИЦИНА И РЕХАБИЛИТАЦИЈА	215	1142	18679	16.36	881	14135	16.04	261	4544	17.41
34	ЈЗУ ИНСТ. ЗА БЕЛОДРОБНИ ЗАБОЛУВАЊА-КОЗЛЕ	116	1929	12022	6.23	1107	7882	7.12	815	4102	5.03
35	ЈЗУ СПЕЦ.БОЛ. ПО ГИН. И АКУШ.МАЈКА ТЕРЕЗА	50	2206	5500	2.49	1707	3779	2.21	491	1700	3.46
36	ЈЗУ СВ.НАУМ ОХРИДСКИ	140	4773	24571	5.15	3773	17959	4.76	985	6536	6.64
37	ЈЗУ КАТЛАНОВСКА БАЊА ДОО КАТЛАНОВО	180	600	12024	20.04	341	6839	20.06	259	5185	20.02
38	ПЗУ СПЕЦ.БОЛ.ХИРУРШКИ БОЛЕСТИ ФИЛИП ВТОРИ	128	2846	14801	5.20	1025	4932	4.81	1493	8108	5.43
39	ПЗУ РЕ-МЕДИКА	26	4181	7058	1.69	2130	3620	1.70	1697	2884	1.70
40	ПЗУ СПЕЦИЈАЛНА БОЛНИЦА САНТЕ ПЛУС ГРОУП	5	175	259	1.48	66	76	1.15	75	137	1.83
41	ПЗУ СИСТИНА	94	8010	40884	5.10	3260	14974	4.59	3282	19453	5.93
42	ПЗУ ЕВРОПСКА ОЧНА БОЛНИЦА	21	1157	1284	1.11	443	536	1.21	607	640	1.05
43	ПЗУ ЕУРОИТАЛИА СКОПЈЕ	100	164	266	1.62	77	109	1.42	47	91	1.94
СИТЕ ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ		4656	103290	1122923	10.87	58859	691878	11.75	41728	420255	10.07

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

*во вкупно не се вклучени категорија лекувани болни (останати), т.е. жители вон РМ

Табела 22. Ивештај за лекувани болни според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
I Одредени инфективни и паразитски болести	МАЖИ	76	121	57	53	53	153	459	794	1143	818	914	1285	510	6436
	ЖЕНИ	62	114	43	43	49	130	316	466	718	520	600	1010	444	4515
	ВКУПНО	138	235	100	96	102	283	775	1260	1861	1338	1514	2295	954	10951
II Неоплазми	МАЖИ	15	42	70	65	132	349	522	830	1668	1400	1510	2150	519	9272
	ЖЕНИ	11	79	67	45	116	479	1039	1807	2164	1307	1531	1898	443	10986
	ВКУПНО	26	121	137	110	248	828	1561	2637	3832	2707	3041	4048	962	20258
III Болести на крвта и крв. органи и заб. што го зафаќаат имуниот механизам	МАЖИ	18	71	64	55	64	48	73	64	93	61	69	136	60	876
	ЖЕНИ	19	66	23	24	32	49	90	115	107	63	90	154	74	906
	ВКУПНО	37	137	87	79	96	97	163	179	200	124	159	290	134	1782
IV Ендокрини, нутритивни и метаболитички болести	МАЖИ	15	71	204	249	184	191	123	128	192	124	126	123	10	1740
	ЖЕНИ	14	92	333	390	109	113	122	110	153	113	116	111	26	1802
	ВКУПНО	29	163	537	639	293	304	245	238	345	237	242	234	36	3542
V Душевно растројста растројства во обносните	МАЖИ	0	0	0	12	29	135	284	516	311	97	72	54	33	1543
	ЖЕНИ	0	1	0	10	43	59	136	182	143	91	39	63	51	818
	ВКУПНО	0	1	0	22	72	194	420	698	454	188	111	117	84	2361
VI Болести на нервниот систем	МАЖИ	11	29	43	34	19	108	90	56	87	35	42	61	15	630
	ЖЕНИ	13	36	38	23	29	55	147	197	100	39	33	56	28	794
	ВКУПНО	24	65	81	57	48	163	237	253	187	74	75	117	43	1424
VII Болести на окото и на аднексите	МАЖИ	1	7	8	11	19	45	35	118	216	226	322	559	145	1712
	ЖЕНИ	1	5	12	13	17	48	39	92	184	202	307	582	140	1642
	ВКУПНО	2	12	20	24	36	93	74	210	400	428	629	1141	285	3354

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 23. Ивештај за лекувани болни според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
VIII Болести на увото и на мастоидниот израсок	МАЖИ	7	24	5	9	3	11	4	7	9	4	3	5	2	93
	ЖЕНИ	3	9	5	2	4	1	9	14	14	4	2	2	1	70
	ВКУПНО	10	33	10	11	7	12	13	21	23	8	5	7	3	163
IX Болести на циркулаторниот систем	МАЖИ	16	5	8	18	30	135	285	851	1798	1367	1506	1990	611	8620
	ЖЕНИ	4	1	1	13	10	67	140	336	699	684	824	1475	633	4887
	ВКУПНО	20	6	9	31	40	202	425	1187	2497	2051	2330	3465	1244	13507
X Болести на респираторниот систем	МАЖИ	262	372	149	44	68	152	166	182	184	145	171	237	83	2215
	ЖЕНИ	217	266	97	44	58	154	147	120	130	92	102	177	63	1667
	ВКУПНО	479	638	246	88	126	306	313	302	314	237	273	414	146	3882
XI Болести на дигестивниот систем	МАЖИ	70	193	139	139	158	332	452	613	688	411	446	681	194	4516
	ЖЕНИ	17	93	113	75	99	308	424	443	512	258	244	388	146	3120
	ВКУПНО	87	286	252	214	257	640	876	1056	1200	669	690	1069	340	7636
XII Болести на кожата и на поткожното ткиво	МАЖИ	8	27	12	35	82	124	92	76	67	25	20	31	14	613
	ЖЕНИ	6	17	17	19	50	70	63	78	77	30	32	29	17	505
	ВКУПНО	14	44	29	54	132	194	155	154	144	55	52	60	31	1118
XIII Болести на мускулноскелетниот систем и на сврзното	МАЖИ	1	10	6	55	96	232	209	272	255	152	121	132	18	1559
	ЖЕНИ	0	11	20	55	80	110	194	357	508	316	269	304	27	2251
	ВКУПНО	1	21	26	110	176	342	403	629	763	468	390	436	45	3810
IV Болести на генитоуринарниот систем	МАЖИ	37	82	140	91	91	192	288	381	729	459	552	836	216	4094
	ЖЕНИ	24	22	30	37	48	806	1964	2009	1226	527	579	589	131	7992
	ВКУПНО	61	104	170	128	139	998	2252	2390	1955	986	1131	1425	347	12086
XV Бременост, породување и пурпериум	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ЖЕНИ	0	0	0	3	74	1048	1187	214	0	0	0	0	0	2526
	ВКУПНО	0	0	0	3	74	1048	1187	214	0	0	0	0	0	2526

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 24. Ивештај за лекувани болни според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-4 год.	5-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
XVI Одредени состојби што настануваат во перинаталниот период	МАЖИ	221	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	221
	ЖЕНИ	180	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	180
	ВКУПНО	401	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	401
XVII Конгенитални малформации, деформации и хромозомски ненормалности	МАЖИ	138	270	215	99	26	41	17	13	7	2	1	4	2	835
	ЖЕНИ	117	58	26	34	22	89	130	37	12	1	2	1	0	529
	ВКУПНО	255	328	241	133	48	130	147	50	19	3	3	5	2	1364
XVIII Симптоми и ненорм. клинички и лаб. наоди, неklasифицирани на др. место	МАЖИ	55	110	87	62	24	67	102	111	137	104	106	186	85	1236
	ЖЕНИ	39	89	72	45	21	54	81	120	124	71	90	138	57	1001
	ВКУПНО	94	199	159	107	45	121	183	231	261	175	196	324	142	2237
XIX Повреда, труење и други одредени последици од надворешни причини	МАЖИ	8	121	204	217	193	419	428	445	471	214	209	270	199	3398
	ЖЕНИ	7	50	96	84	60	129	166	171	253	173	199	435	411	2234
	ВКУПНО	15	171	300	301	253	548	594	616	724	387	408	705	610	5632
XXI Фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здрав. служби	МАЖИ	18	37	34	33	42	124	122	180	300	181	221	373	137	1802
	ЖЕНИ	39	19	23	15	55	672	969	485	299	169	211	384	114	3454
	ВКУПНО	57	56	57	48	97	796	1091	665	599	350	432	757	251	5256
ВКУПНО	МАЖИ	977	1592	1445	1281	1313	2858	3751	5637	8355	5825	6411	9113	2853	51411
	ЖЕНИ	773	1028	1016	974	976	4441	7363	7353	7423	4660	5270	7796	2806	51879
	ВКУПНО	1750	2620	2461	2255	2289	7299	11114	12990	15778	10485	11681	16909	5659	103290

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Дијаграм 18. Процентуален приказ на најзастапени заболувања-состојби во болничката дејност за Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Дијаграм 19. Графички приказ на најзастапени заболувања-состојби во болничката дејност за Скопскиот регион во 2021 година



Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје – Скопје

Табела 25. Ивештај за умрени според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
I Одредени инфективни и паразитски болести	МАЖИ	0	0	0	0	10	41	80	133	143	204	298	141	1050
	ЖЕНИ	0	0	0	6	10	23	37	96	84	123	207	114	700
	ВКУПНО	0	0	0	6	20	64	117	229	227	327	505	255	1750
II Неоплазми	МАЖИ	2	0	0	0	2	4	6	11	9	18	31	17	100
	ЖЕНИ	0	0	0	1	1	3	3	7	2	9	20	15	61
	ВКУПНО	2	0	0	1	3	7	9	18	11	27	51	32	161
III Болести на крвта и крв. органи и заб. што го зафаќаат имуниот механизам	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	1	4
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	2	5
IV Ендокрини, нутритивни и метаболички болести	МАЖИ	0	0	0	0	1	1	0	4	2	2	4	1	15
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4	3	8
	ВКУПНО	0	0	0	0	1	2	0	4	2	2	8	4	23
V Душевно растројста растројства во обносните	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	10	11	27
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	1	1	1	3	6	16	28
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	2	3	3	4	16	27	55
VI Болести на нервниот систем	МАЖИ	1	0	0	0	0	0	0	2	1	3	1	4	12
	ЖЕНИ	0	0	0	0	2	1	2	1	2	4	5	4	21
	ВКУПНО	1	0	0	0	2	1	2	3	3	7	6	8	33
VII Болести на окото и на аднексите	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 26. Ивештај за умрени според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
VIII Болести на увото и на мастоидниот израсток	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
IX Болести на циркулаторниот систем	МАЖИ	1	0	0	1	1	0	4	27	21	38	84	80	257
	ЖЕНИ	0	0	0	0	1	1	2	5	14	38	94	85	240
	ВКУПНО	1	0	0	1	2	1	6	32	35	76	178	165	497
X Болести на респираторниот систем	МАЖИ	1	0	0	0	0	2	7	7	11	13	29	9	79
	ЖЕНИ	0	0	0	0	1	1	3	10	7	7	13	5	47
	ВКУПНО	1	0	0	0	1	3	10	17	18	20	42	14	126
XI Болести на дигестивниот систем	МАЖИ	0	0	0	0	0	2	4	6	7	8	25	7	59
	ЖЕНИ	0	0	0	0	3	1	3	4	1	8	11	6	37
	ВКУПНО	0	0	0	0	3	3	7	10	8	16	36	13	96
XII Болести на кожата и на поткожното ткиво	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	3
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	4
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	2	2	0	1	1	1	7
XIII Болести на мускулноскелетниот систем и на сврзното ткиво	МАЖИ	0	0	0	1	1	0	0	2	0	0	0	1	5
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1	1	6
	ВКУПНО	0	0	0	1	1	2	1	3	0	0	1	2	11
IV Болести на генитоуринарниот систем	МАЖИ	0	0	0	0	0	2	3	4	2	7	22	9	49
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	5	1	7	20	9	42
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	2	3	9	3	14	42	18	91
XV Бременост, породување и пуерпериум	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	ВКУПНО	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 27. Ивештај за умрени според групите на болести, старосната структура и полот за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
XVI Одредени состојби што настануваат во перинаталниот период	МАЖИ	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	7
	ЖЕНИ	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
	ВКУПНО	13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13
XVII Конгенитални малформации, деформации и хромозомски ненормалности	МАЖИ	10	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11
	ЖЕНИ	8	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	11
	ВКУПНО	18	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	22
XVIII Симптоми и ненорм.клинички и лаб.наоди, неklasифицирани на др.место	МАЖИ	0	0	0	0	1	3	9	7	5	9	13	13	60
	ЖЕНИ	0	0	0	0	0	2	3	8	5	0	14	8	40
	ВКУПНО	0	0	0	0	1	5	12	15	10	9	27	21	100
XIX Повреда, труење и други одредени последици од надворешни причини	МАЖИ	0	1	0	2	9	8	8	8	8	2	10	10	66
	ЖЕНИ	0	1	0	1	1	2	1	3	2	3	9	16	39
	ВКУПНО	0	2	0	3	10	10	9	11	10	5	19	26	105
XXI Фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здрав.служби	МАЖИ	0	0	0	0	0	0	0	3	1	2	5	2	13
	ЖЕНИ	1	0	0	0	0	0	2	3	2	2	5	2	17
	ВКУПНО	1	0	0	0	0	0	2	6	3	4	10	4	30
ВКУПНО	МАЖИ	22	1	1	4	25	63	123	217	212	308	532	306	1814
	ЖЕНИ	15	3	0	8	19	37	59	146	122	206	410	286	1311
	ВКУПНО	37	4	1	12	44	100	182	363	334	514	942	592	3125

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

Табела 28. Приказ на леталитетот кај групите на заболувања-состојби во болничката дејност за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
I Одредени инфективни и паразитски болести	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	6.54	8.93	10.08	11.64	17.48	22.32	23.19	27.65	16.31
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	12.24	7.69	7.28	7.94	13.37	16.15	20.50	20.50	25.68	15.50
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	5.88	7.07	8.26	9.29	12.31	16.97	21.60	22.00	26.73	15.98
II Неоплазми	МАЖИ	13.33	0.00	0.00	0.00	0.57	0.77	0.72	0.66	0.64	1.19	1.44	3.28	1.08
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.86	0.21	0.29	0.17	0.32	0.15	0.59	1.05	3.39	0.56
	ВКУПНО	7.69	0.00	0.00	0.40	0.36	0.45	0.34	0.47	0.41	0.89	1.26	3.33	0.79
III Болести на крвта и крв. органи и заб. што го зафаќаат имуниот механизам	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.67	0.11
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.93	0.00	2.22	0.00	1.35	0.44
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.50	0.00	1.26	0.00	1.49	0.28
IV Ендокрини, нутритивни и метаболички болести	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.52	0.81	0.00	2.08	1.61	1.59	3.25	10.00	0.86
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.82	0.00	0.00	0.00	0.00	3.60	11.54	0.44
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.33	0.82	0.00	1.16	0.84	0.83	3.42	11.11	0.65
V Душевно растројста растројства во обносните	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.19	0.64	2.06	1.39	18.52	33.33	1.75
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.55	0.70	1.10	7.69	9.52	31.37	3.42
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.29	0.66	1.60	3.60	13.68	32.14	2.33
VI Болести на нервниот систем	МАЖИ	9.09	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	2.30	2.86	7.14	1.64	26.67	1.90
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	3.64	0.68	1.02	1.00	5.13	12.12	8.93	14.29	2.64
	ВКУПНО	4.17	0.00	0.00	0.00	1.23	0.42	0.79	1.60	4.05	9.33	5.13	18.60	2.32
VII Болести на окото и на аднексите	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Табела 29. Приказ на леталитетот кај групите на заболувања-состојби во болничката дејност за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
VIII Болести на увото и на мастоидниот израсток	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
IX Болести на циркулаторниот систем	МАЖИ	6.25	0.00	0.00	3.33	0.74	0.00	0.47	1.50	1.54	2.52	4.22	13.09	2.98
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	1.49	0.71	0.60	0.72	2.05	4.61	6.37	13.43	4.91
	ВКУПНО	5.00	0.00	0.00	2.50	0.99	0.24	0.51	1.28	1.71	3.26	5.14	13.26	3.68
X Болести на респираторниот систем	МАЖИ	0.38	0.00	0.00	0.00	0.00	1.20	3.85	3.80	7.59	7.60	12.24	10.84	3.57
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.65	0.68	2.50	7.69	7.61	6.86	7.34	7.94	2.82
	ВКУПНО	0.21	0.00	0.00	0.00	0.33	0.96	3.31	5.41	7.59	7.33	10.14	9.59	3.25
XI Болести на дигестивниот систем	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.44	0.65	0.87	1.70	1.79	3.67	3.61	1.31
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.97	0.24	0.68	0.78	0.39	3.28	2.84	4.11	1.19
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.47	0.34	0.66	0.83	1.20	2.32	3.37	3.82	1.26
XII Болести на кожата и на поткожното ткиво	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.32	1.49	0.00	5.00	0.00	0.00	0.49
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.28	1.30	0.00	0.00	3.45	5.88	0.79
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.30	1.39	0.00	1.92	1.67	3.23	0.63
XIII Болести на мускулноскелетниот систем и на сврзното ткиво	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	1.04	0.43	0.00	0.00	0.78	0.00	0.00	0.00	5.56	0.32
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.03	0.28	0.20	0.00	0.00	0.33	3.70	0.27
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.57	0.29	0.50	0.16	0.39	0.00	0.00	0.23	4.44	0.29
IV Болести на генитоуринарниот систем	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.69	0.79	0.55	0.44	1.27	2.63	4.17	1.20
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.41	0.19	1.21	3.40	6.87	0.53
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.09	0.13	0.46	0.30	1.24	2.95	5.19	0.75
XV Бременост, породување и пуерпериум	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Табела 30. Приказ на леталитетот кај групите на заболувања-состојби во болничката дејност за 2021 година

ГЛАВА И ГРУПА НА БОЛЕСТИ	ПОЛ	<1 год.	1-9 год.	10-14 год.	15-19 год.	20-29 год.	30-39 год.	40-49 год.	50-59 год.	60-64 год.	65-69 год.	70-79 год.	80 и повеќе год.	ВКУПНО
XVI Одредени состојби што настануваат во перинаталниот период	МАЖИ	3.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.17
	ЖЕНИ	3.33	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.33
	ВКУПНО	3.24	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	3.24
XVII Конгенитални малформации, деформации и хромозомски ненормалности	МАЖИ	7.25	0.00	1.01	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.32
	ЖЕНИ	6.84	2.38	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	100.00	0.00	0.00	0.00	2.08
	ВКУПНО	7.06	0.35	0.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	33.33	0.00	0.00	0.00	1.61
XVIII Симптоми и ненорм. клинички и лаб. наоди, неklasифицирани на др. место	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	1.49	2.94	8.11	5.11	4.81	8.49	6.99	15.29	4.85
	ЖЕНИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	2.47	2.50	6.45	7.04	0.00	10.14	14.04	4.00
	ВКУПНО	0.00	0.00	0.00	0.00	0.83	2.73	5.19	5.75	5.71	4.59	8.33	14.79	4.47
XIX Повреда, труење и други одредени последици од надворешни причини	МАЖИ	0.00	0.31	0.00	1.04	2.15	1.87	1.80	1.70	3.74	0.96	3.70	5.03	1.94
	ЖЕНИ	0.00	0.68	0.00	1.67	0.78	1.20	0.58	1.19	1.16	1.51	2.07	3.89	1.75
	ВКУПНО	0.00	0.42	0.00	1.19	1.82	1.68	1.46	1.52	2.58	1.23	2.70	4.26	1.86
XXI Фактори што влијаат на здравствената состојба и контакт со здрав. служби	МАЖИ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.00	0.55	0.90	1.34	1.46	0.72
	ЖЕНИ	2.56	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.41	1.00	1.18	0.95	1.30	1.75	0.49
	ВКУПНО	1.75	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.30	1.00	0.86	0.93	1.32	1.59	0.57
ВКУПНО	МАЖИ	2.25	0.03	0.08	0.30	0.87	1.68	2.18	2.60	3.64	4.80	5.84	10.73	3.53
	ЖЕНИ	1.94	0.15	0.00	0.82	0.43	0.50	0.80	1.97	2.62	3.91	5.26	10.19	2.53
	ВКУПНО	2.11	0.08	0.04	0.52	0.60	0.90	1.40	2.30	3.19	4.40	5.57	10.46	3.03

Извор на податоци: ЈЗУ Центар за јавно здравје - Скопје

5.ЗАКЛУЧОЦИ

1. Согласно Пописот на населението во Скопскиот регион во 2021 година живеат вкупно 607.007 жители, од нив 48.9% се мажи, а 51,1% се жени. Со најголем број жители е општината Аеродром и сочинува 12,8% од вкупното население.
2. Врз основа на обработените податоци за вкупниот број население од Скопскиот регион во период од 2012-2021 година може да се констатира дека постои линеарен тренд на зголемување на бројот на жители за периодот до 2020 година, но во 2021 година бројот на жители изнесува 607.007, односно имаме мал пад на кривата кон десна страна за 4,4% во однос на 2020 година и намалување на бројот на жители за 0,6% во однос на 2012 година.
3. Во поглед на старосната структура, учеството на младо население од 0-14 години е 18,6% во Скопскиот регион и 17,9% во општините од град Скопје. Старото население 65 и повеќе години чини 16,7% учество во Скопскиот регион.
4. Бројот на живородени деца во 2021 година на подрачјето на град Скопје изнесува 6030, додека во Скопскиот регион е 7256 живородени деца. Од вкупно живородените 51,1% се машки, додека 48,9% се женски.
5. Стапката на наталитет на подрачјето на град Скопје изнесува 11,4‰, додека во Скопскиот регион е 12,0‰.
6. Во Скопскиот регион стапката на фетилитет изнесува 51,7‰, односно ни го покажува бројот на живородени деца на 1.000 жени во фертилен период (од 15-49 години).
7. Следејќи ги критериумите кои се земаат како норми за природен прираст состојбата на подрачјето е неповолна. Станува збор за опаѓање на населението или т.н. депопулација бидејќи стапката на природен прираст е под 0, односно истата изнесува -2,4‰. Единствена општина која ги исполнува критериумите за поволен прираст (од 9-12‰) е општината Студеничани со вредност од 12,0‰. Општина која ја надминува горната граница и има многу висок прираст е Арачиново (15,1‰).
8. Виталниот индекс на подрачјето на Скопскиот регион ни покажува дека во 2021 година имало 83,3 живородени деца на 100 умрени.

9. Општата стапка на морталитет на ниво на Скопски регион изнесува 14,4/1.000 жители, односно за 0,5‰ помалку во однос на град Скопје.

10. Во структурата на причините за смрт на подрачјето од Скопскиот регион доминираат болестите на циркулаторен систем (I00-I99), со учество од 31,0%, што е под просекот за државата од 35.9%.

11. Во дејноста општа медицина, во морбидитетот утврден кај населението постаро од 20 години, на прво место се наоѓаат фактори кои влијаат врз здравствениот статус и контакт со здравствени услуги кои завземаат учество од 16,5% во вкупно регистрираниот морбидитет. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 561,1‰, од нив на секои 1.000 жители од машки пол (20 и повеќе години) 473 пати е побарана лекарска посета, додека кај жените зачестеноста е поголема (642/1.000 лица од женски пол кои имаат 20 и повеќе години).

12. На високо рангирано второ место се болестите на циркулаторен систем (I00-I99) со учество од 16,1% во вкупниот морбидитет. Анализирани податоци покажуваат дека возрасната група 75 и повеќе години има највисока поединечна стапка на специфичен морбидитет од 1515,8‰, со поголема зачестеност кај жените, односно на секои 1000 жени од 75 и повеќе години се регистрирани 1.603 заболувања-состојби на циркулаторен систем.

13. Од болестите на циркулаторен во дејноста општа медицина најчесто утврдено, односно регистрирано заболување е есенцијална (примарна) хипертензија со дури 79,4% од вкупниот број болести на циркулаторниот систем. Една третина од вкупно евидентираните пациенти со шифра на дијагноза по МКБ-10 (I10X), односно 32,5% припаѓаат на возрасна група од 65-74 години.

14. Во дејноста здравствена заштита на деца (0-6 години) во текот на 2021 година првото место го завземаат болести на репираторниот систем (J00-J99) со учество од 45,2% во вкупно регистрираниот морбидитет, односно речиси половина од евидентираните заболувања-состојби припаѓаат на оваа група. Гледано по возрасни групи најчесто посетите се кај децата помали од 1 години со највисока поединечна стапка од 1.763‰.

15. Акутниот фарингит и акутниот тонзилит е најчестото заболување поради кое децата имале потреба од лекарска помош, односно 44,8% од вкупниот број на болести на респираторниот систем. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 642,0‰ и истата е повисока кај децата од машки пол (652,5/1.000 деца).

16. Во дејноста здравствена заштита на училишни деца и младина во Скопскиот регион во текот на 2021 година првото место го делат болестите на респираторен систем (J00-J99) со вкупно 37,1%, односно повеќе од една третина од утврдениот морбидитет отпаѓа на оваа група заболувања. Вкупната стапка на специфичен морбидитет изнесува 462,4‰, односно анализирано по пол на секои 1.000 училишни деца и младина од машки пол на возраст од 7 -24 години се утврдени 465 заболувања-состојби на респираторен систем.

17. Во дејноста здравствена заштита на жени во Скопскиот регион евидентирани се вкупно 108.820 заболувања-состојби. На прво место се наоѓаат групата болести на генитоуринарниот систем (N00-N99) со вкупно 41,7% учество во вкупниот морбидитет. Како најчесто утврдено заболување е регистриран блокот на дијагноза N91-N92 нарушување на менструацијата. Една петина од жените со болести на генитоуринарниот систем имаат евидентирано нарушување на менструацијата, односно 22,6%.

18. Во текот на 2021 година во стоматолошката дејност се евидентирани вкупно 165.752 заболувања-состојби. Највисоко рангирани, односно 31% од вкупно регистрираните заболувања во стоматолошките ординации се поради дентален кариес (K02). Вкупната стапка на заболеност е 84,1/1.000 жители, од кои 80,9‰ отпаѓаат на машките. Највисока стапка на заболеност се јавува кај возрасната група од 25-34 години (151,7‰).

19. Во 2021 година, 103.290 лица биле лекувани во здравствените установи со болничко-стационарно лекување на подрачјето на Скопскиот регион. Од нив 49,7% се лица од машки пол, додека 50,2% се жени. Анализирајќи ги возрасните групи на вкупно лекуваните, најмногу афектирана е категоријата 70-79 години со 16,3% од вкупниот број на заболени.

20. Во структурата на болнички морбидитет за сите возрасни категории на **прво место** се **неоплазми** со вкупен број 20.258 лекувани болни (односно 20% од вкупно

лекуваните). Најголемиот број на пациенти од оваа група на заболувања кои биле болнички лекувани имаат 70-79 години (19,9% од вкупно лекуваните со неоплазми).

21. На второ место високо рангирани во болничкиот морбидитет се болестите на циркулаторен систем со учество од 13% во вкупниот број. Најмногу афектирана е категорија на возрасна група е 70-79 години со вкупно 25%, односно една четвртина од вкупно третираните со болести на циркулаторен систем.

22. Третото место во болничкиот морбидитет вкупно за сите возрасни категории отпаѓа на болести на генитоуринарен систем со вкупен број на регистрирани лекувани болни 12.086 лица (12%), а во однос на половата дистрибуција 33,8% се мажи, додека 66,1% се жени.

23. Во здравствените установи со болничко-стационарно лекување на територијата на Скопскиот регион престојувале вкупно 58.859 скопски жители, додека 40,3% се пациенти од останати региони на Републиката. Анализирајќи го бројот на лекуваните болни, најголем удел (9%) со остварени 64.847 болнички денови и просечно траење на лекување од 6,95 дена отпаѓа на ЈЗУ Градска општа болница 8-ми септември.

24. Вкупниот број на умрени пациенти од хоспитализираните изнесува 3.125, од кои 1.814 (58%) се од машки, а 1.311 (41,9%) се од женски пол. Анализирајќи го вкупниот леталитетот кај хоспитализираните, истиот изнесува 3,03%, пресметано по пол 3,53% за мажите, а 2,53% за жените.

25. Во однос на групите на заболувања-состојби според МКБ 10, смртноста е најчеста во групата одредени инфективни и паразитски болести и леталитетот кај хоспитализираните изнесува 15,98%. Во однос на старосната структура леталитетот е највисок за лицата од 80 и повеќе години и изнесува 26,73%.

6. ПРЕДЛОГ МЕРКИ

- Донесување и усвојување на популациона политика со интерсекторски пристап за разрешување на проблемите во врска со негативните појави кај виталните демографски индикатори на населението од Скопскиот регион;
- Предлагаме пораст на обемот на услугите во примарната здравствена заштита како и подобрување на содржините во врска со информираноста на населението во однос на превенцијата на заболувањата и унапредување на здравјето;
- Потребно е финансирање на здравствените служби и доделување на средства од надлежните министерства;
- Континуирано и детално следење на здравствената состојба и ризик факторите со организирање и имплементација на периодични популациски истражувања за заразните и незаразните заболувања и изготвување на програми за нивно намалување;
- Учество и одговорност на поединци, групи, заедници и институции, организации и сектори во развојот на здравјето;
- Продолжување со модернизација на системот за јавно здравје;
- Спроведување на политиката “Здравје во XXI-от век” со цел создавање услови за достигнување и одржување на највисокото можно ниво на здравје за целокупното население;
- Развивање на програми за скрининг на хроничните незаразни заболувања;
- Развивање на програми за сеопфатна грижа на старите лица;
- Развивање програми за жени, бесплатна помош за итни случаи, бесплатно болничко лекување за сиромашни кои ќе имаат значаен позитивен јавно-здравствен ефект;
- Подобрување на соработката со здравствените установи во врска со подобрување на квалитетот на податоците и известувањето воопшто;
- Подобрување на соработка со Државен здравствен и санитарен инспекторат во смисла на исполнување на обврските што произлегуваат од законската регулатива.

7. РЕФЕРЕНЦИ

- 1.Анализа одбраних показатаеља здравственог стања становништва Београда за 2009 годину. Градски завод за јавно здравље – Београд, октобар, 2010.
- 2.Svalastog, A. L., Donev, D., Jahren Kristoffersen, N., Gajović, S. (2017). Concepts and definitions of health and health-related values in the knowledge landscapes of the digital society. *Croatian medical journal*. 58(6): 431–435. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5778676/>
- 3.Schmitt N., Schmitt J. (2008) Definition of Public Health. In: Kirch W. (eds) *Encyclopedia of Public Health*. Springer. https://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007/978-1-4020-5614-7_723
- 4.Santoro-Lamelas, V. (2016). Public health in the health-disease continuum: an analysis from a professional perspective. *Revista de salud publica (Bogota, Colombia)*. 18(4):530-542. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28453059/>
- 5.Lago – Penas, S., Rivera, B., Cantarero, D., Casal, B., Pascual, M., Blazquez – Fernandez, C., Reyes, F. (2020). The impact of socioeconomic position on non-communicable diseases: what do we know about it?. *SAGE journals*. 141(3):158-176. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32449467/>
- 6.Duff, H. J., Liu, A., Saavedra, J., Batycki, N.J., Morancy, K., Stocking, B., Gostin, O.L., Galea, S., Bertozzi, S., Zuniga, M.J., Alberto-Banatin, C., Dansua, A.S., Del Rio, C., Kulzhanov, M., Lee, K., Scaglia, G., Shahpar, C., Ullmann, J.A., Hoffman, S.J., Weinstein, M., Szapocznik, J. (2021). A global public health convention for the 21st century. *THE LANCET, Public Health*. E428-E433. [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(21\)00070-0/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(21)00070-0/fulltext)
- 7.Zhelezova, P.V., Mingazova, E.N. (2021). Public health and medical prevention centers in modern conditions of non-infectious and infectious risks. *"Problemy Sotsialnoi Gig Zdravookhranennii i Istorii Meditsiny "[jour]*. 582-587. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/34327926/>